

Norges delegasjon
til den europeiske union

ØKONOMINYTT

Tredje og fjerde kvartal 2019

*Nyhetsbrev fra finansrådene ved
Norges delegasjon til EU*

I denne utgaven kan du lese om:

- Resultater fra møter under det finske formannskapet andre halvår 2019
- Prioriteringene til det kroatisk formannskapet første halvår 2020
- Etableringen av Ursula von der Leyen-kommisjonen
- Oppdatering om saker på finansmarkedsområdet
- Oppdatering om saker på skatteområdet
- Oppdatering om europeisk økonomi og statistikk og indikatorer
- Oppdatering om arbeidet i eurogruppen
- Status i arbeidet med EUs langtidsbudsjett og EUs årlige fellesbudsjett

FORMANNSKAPET

DEN NYE EUROPAKOMMISJONEN

FINANSMARKEDENE

SKATT

EUROPEISK ØKONOMI

EUROGRUPPEN

BUDSJETT

Møter under det kroatiske formannskapet første halvdel 2020

Eurogruppen og ECOFIN:

20. og 21. januar

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN vil komme på Rådets [møteside](#). Informasjon for Eurogruppen vil komme på denne [siden](#).

17. og 18. februar

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN vil komme på Rådets [møteside](#). Informasjon for Eurogruppen vil komme på denne [siden](#).

16. og 17. mars

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN vil komme på Rådets [møteside](#). Informasjon for Eurogruppen vil komme på denne [siden](#).

24. og 25. april

Uformelt ECOFIN. Informasjon og agenda vil komme på formannskapetets [hjemmeside](#).

18. og 19. mai

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN vil komme på Rådets [møteside](#). Informasjon for Eurogruppen vil komme på denne [siden](#).

11. og 12. juni

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN vil komme på Rådets [møteside](#). Informasjon for Eurogruppen vil komme på denne [siden](#).

Toppmøter første halvdel 2020

26. og 27. mars

Informasjon fra EU-toppmøtet vil bli publisert [her](#).

18. og 19. juni

Informasjon fra EU-toppmøtet vil bli publisert [her](#).

**EU
2020
HR**

Hrvatsko predsjedanje
Croatian Presidency of the
Vijećem Europske unije
Council of the European Union

Charles Michel, president for Det europeiske råd.

Foto: Det europeiske råd

Resultater fra møter under det finske formannskapet

Finland hadde formannskapet andre halvår 2019. Hjemmesiden for det finske formannskapet er tilgjengelig [her](#).

Finland presenterte 26. juni 2019 hovedprioritetene for sin formannskapsperiode. Programmet er tilgjengelig [her](#).

Overordnet for alle sektorer la det finske formannskapet særlig vekt på å styrke felles verdier og rettsstaten, gjøre EU mer konkurransedyktig og sosialt inkluderende, å styrke EUs rolle som global leder i klimaarbeidet og å vektlegge arbeidet med sikkerhet, inkludert digital sikkerhet.

Under det finske formannskapet fortsatte forhandlingene om EUs langtidsbudsjett (MFF 2021-27). Under formannskapet ble forhandlingsboksen oppdatert med tallstørrelser. Se nærmere omtalen om EUs langtidsbudsjett.

Det finske formannskapet kom i mål på flere store saker. Blant annet ble det oppnådd enighet i trilog-forhandling mellom Rådet, Parlamentet og Kommisjonen for forslaget til nye regler om folkefinansiering, og for nye regler for å etablere definisjonskriterier for hva som utgjøre grønne investeringer (taksonomi under bærekraftig finansiering). Disse sakene er nærmere omtalt under finansmarkedsområdet.

På skatteområdet la det finske formannskapet vekt på arbeidet med skattlegging i den digitaliserte økonomien. Av andre prioriterte oppgaver kan nevnes arbeidet med flere merverdiavgiftssaker, endringer i EUs felles regler om særavgifter og oppdatering av EUs liste over ikke-samarbeidende skattejurisdiksjoner. Et viktig tema for Finland under formannskapsperioden var dessuten EUs rammer for energibeskatning. Se nærmere omtalen på skatteområdet.

Nedenfor følger en oversikt over resultater fra ECOFIN-møtene under det finske formannskapet.

8. og 9. juli

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN er publisert på Rådets [møteside](#). Informasjon for Eurogruppen finnes på denne [siden](#).

13. og 14. september

Uformelt ECOFIN. Informasjon og agenda er publisert på formannskapets [hjemmeside](#). Informasjon for Eurogruppen finnes på denne [siden](#).

9. og 10. oktober

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN er publisert på Rådets [møteside](#). Informasjon for Eurogruppen finnes på denne [siden](#).

7. og 8. november

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN er publisert på Rådets [møteside](#).
Informasjon for Eurogruppen finnes på denne [siden](#).

15. og 18. november (budsjett)

Pressemeldinger og relevante dokumenter er publisert på Rådets [møteside](#).

4. og 5. desember

Pressemeldinger og relevante dokumenter fra ECOFIN er publisert på Rådets [møteside](#).
Informasjon for Eurogruppen finnes på denne [siden](#).

Prioriteringer for det kroatiske formannskapet

Kroatia har formannskapet i EU i første halvår 2020. Hjemmesiden for det kroatiske formannskapet er tilgjengelig [her](#). Rådet har også en felles side for hvert av formannskapene som er tilgjengelig [her](#).

Under mottoet «Et sterkt Europa i en verden med utfordringer» bygger det kroatiske formannskapsprogrammet for våren 2020 på fire hovedpilarer:

- Et Europa som utvikler seg
- Et Europa som er samlende
- Et Europa som er beskyttende
- Et betydningsfullt Europa

F.v.: Charles Michel, president for Det europeiske råd, og Kroatias statsminister Andrej Plenkovic under åpningsseremonien 9. januar for det kroatiske formannskapet. Foto: Det europeiske råd

EUs langtidsbudsjett

Arbeidet med å etablere EUs langtidsbudsjett er sentralt for det kroatiske formannskapet. I programmet er det blant annet uttalt at formannskapet «(...) is dedicated to achieving an ambitious, balanced and sustainable agreement on the new Multiannual Financial Framework (MFF) in order to contribute to laying foundations for financing EU priorities in the 2021-2027 period.».

I programmet er det understreket at det kroatiske formannskapet vil samarbeide tett med presidenten for det Europeiske råd. På EUs toppmøte i desember 2019 ble presidenten bedt om å videreføre forhandlingene om EUs langtidsbudsjett med sikte på å komme til enighet. Se nærmere nedenfor om EUs langtidsbudsjett.

Økonomi og finans

Under hovedpilaren «Et Europa som utvikler seg» legger Kroatia vekt på at de vil støtte en balansert, bærekraftig og inkluderende utvikling av unionen, som tar hensyn til særegenheter og behov i alle medlemslandene. Under undertemaet «en balansert regional utvikling» trekker formannskapsprogrammet frem at det legger vekt på videre utvikling av kapitalmarkedsunionen, den økonomiske og monetære union (ØMU) og den internasjonale rollen til euroen. Det er ikke nevnt noe mer konkret om hvilke tiltak formannskapet vil prioritere under disse overskriftene. Videre arbeid for å styrke finansiell stabilitet, bankpakkene og bankunionen er ikke nevnt.

Arbeidet med hvitvasking og anti-terrorfinansiering er trukket frem under hovedpilaren «Et Europa som er beskyttende» og undertemaet «styrking av intern sikkerhet». De er ikke nevnt noe konkret i programmet om nærmere tiltak. Det er heller ikke forventet at Kommisjonen vil legge frem nye forslag på hvitvaskingsområdet for noe ut i 2020.

Bærekraftig finansiering er ikke særskilt nevnt i formannskapsprogrammet. I tråd med Kommisjonens presentasjon av arbeidet med Green Deal, er det heller ikke forventet at von der Leyen-kommisjonen vil legge frem sin fornyede bærekraftig finansieringsplan før i annet halvår 2020.

I presentasjoner av programmet har formannskapet lagt vekt på at de ønsker å videreføre trilog-forhandlinger på regelverkssaker som fortsatt er utestående fra Juncker-kommisjonen. De har særlig trukket frem at de ønsker å slutføre forhandlingene om nye krisehåndteringsregler for sentrale motparter.

I den [foreløpige dagsordenen](#) for ECOFIN-møtene under det kroatiske formannskapet er det lagt opp til at det europeiske semesteret for 2020 og forberedelser til de neste G20-møtene

vil dominere de tre første ECOFIN-møtene under formannskapsperioden. I tillegg er det lagt opp til en drøfting av arbeidet med misligholdte lån og kapitalmarkedsunionen i mars, en drøfting av arbeidet med hvitvasking og virtuelle valutaer i mai og en rapport fra Kommisjonen i juni av arbeidet med Basel II reformene og bankunionen.

Skatt

I programmet er det blant annet uttalt:

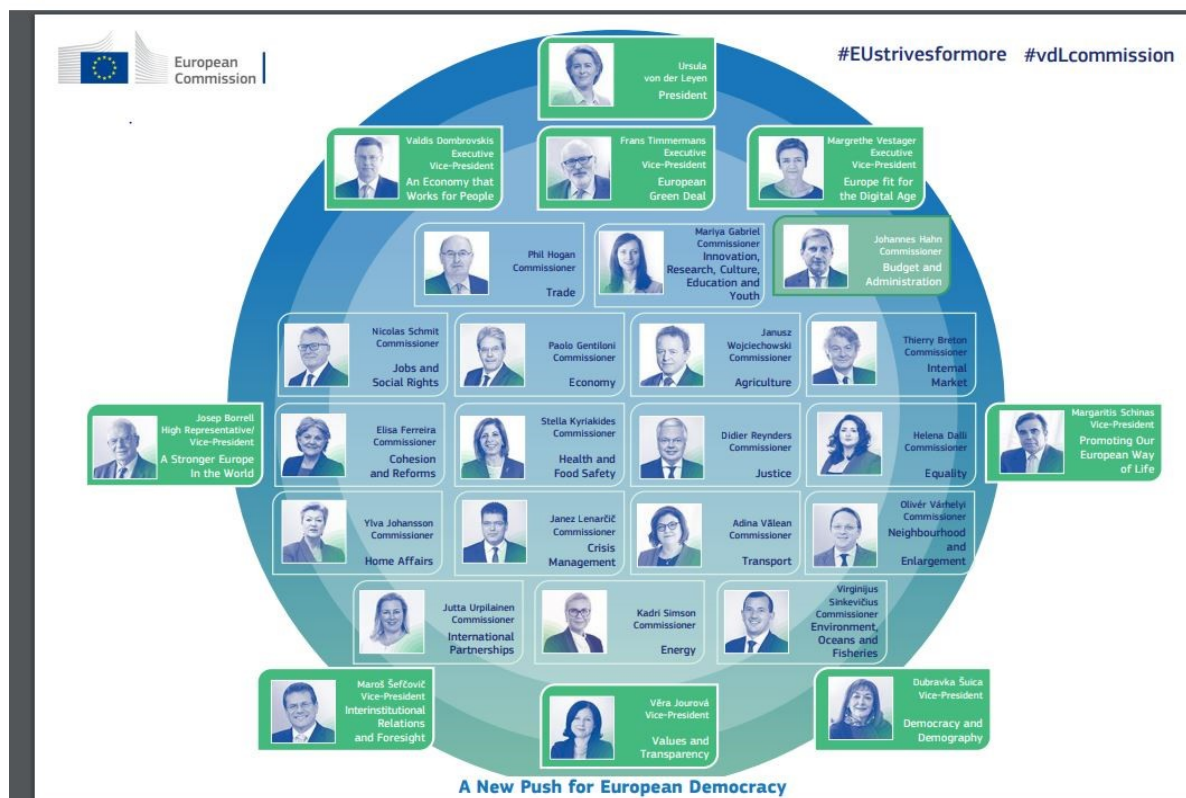
“The current international tax rules should be adapted to globalisation and digitalisation in order to ensure fair and just taxation where value is created. Additionally, the tax system should fight activities and introduce higher taxes on products whose adverse effects significantly contribute to climate change. A modern tax system should be based on transparent, efficient and sustainable taxation procedures that ensure legal certainty for all stakeholders. The Croatian Presidency will actively work towards achieving these goals, while also strengthening growth, investment and the competitiveness of the single market.

I den [den foreløpige dagsorden](#) til rådsmøtene under det kroatisk formannskapet er det lagt opp til å ha en politisk debatt på ECOFIN-møtet i mars knyttet til forslaget om det endelige merverdiavgiftssystemet (Definitive VAT system) og forslaget om reform av systemet for merverdiavgiftssatser. Det fremgår videre av den foreløpige dagsorden at det på ECOFIN-møtet i mai er lagt opp til en statusrapport eller politisk debatt knyttet til arbeidet om et felles grunnlag i selskapsskatten.

Under det kroatisk formannskapet forventes det blant annet videre drøftelser av det igangsatte arbeidet i OECD med å finne en langsiktig løsning på skattemessige utfordringer knyttet til den digitaliserte økonomien.

Europakommisjonen 2019-2024

Ursula von der Leyen-kommisjonen tiltrådte 1. desember 2019 etter at høringer og voteringer i Europaparlamentet var avsluttet, og etter at Kommisjonen formelt var utnevnt av Det europeiske råd, se [her](#). Om voteringen i Europaparlamentet se [her](#). Nærmere om høringene i Parlamentet er tilgjengelig [her](#).

Den nye Kommisjonen er ledet av [Ursula von der Leyen](#). De politiske retningslinjene for von der Leyen-kommisjonen er tilgjengelig [her](#). Kommisjonen vil arbeide med utgangspunkt i 6 hovedprioriteringer. Alle kommissærene er tilknyttet minst ett av disse hovedområdene.

- A European Green Deal
- An economy that works for people
- A Europe fit for the digital age
- Promoting our European way of life
- A stronger Europe in the world
- A new push for European democracy

Et særtrekk ved den nye Kommisjonen er at den er styrkes som kollegium. 3 første visepresidenter (executive vice presidents) har fått ansvar for koordineringen av hvert sitt politiske hovedområde som vil kreve særskilt koordinering.

- [Frans Timmermans](#) har ansvar for «European Green Deal».
- [Valdis Dombrovskis](#) har ansvar for «An Economy that Works for People»
- [Margrethe Vestager](#) har ansvar for «A Europe Fit for the Digital Age».

De tre første visepresidentene vil måtte jobbe tett sammen ettersom mandatene deres overlapper. Eksempelvis er Green Deal et samlebegrepet for alle klima- og miljøtiltak som den nye Kommisjonen vil fremme for å nå målet om et klimanøytralt Europa, og berører de aller fleste andre området som Kommisjonen skal jobbe med. Green Deal ble presentert 11. desember 2019 (COM(2019) 640), og er tilgjengelig [her](#).

I tillegg til de tre første visepresidentene består Kommisjonen av 5 visepresidenter og 18 kommissærer.

De to mest sentrale personene på økonomi-, finans- og skatteområdet er første visepresident Valdis Dombrovskis og kommissær Paolo Gentiloni.

Tildelingsbrevet til første visepresident Valdis Dombrovskis er tilgjengelig [her](#). I tildelingsbrevet er det lagt særlig vekt på at Dombrovskis får et breddeansvar for økonomiarbeidet i EU. Han bes for det første ivareta sosiale rettigheter og beskyttelsesmekanismer i den økonomiske politikken. Videre bes han legge vekt på at de ulike økonomiske mekanismene i EU understøtter EUs bærekraftsmål. Bærekraftsmålene skal blant annet integreres i det europeisk semester og den europeiske investeringsbanken (EIB) skal øke mengden klimaengasjement til halvparten av sin totale finansiering innen 2025. Det er også lagt opp til at Dombrovskis skal lede arbeidet både med en Sustainable Europe Investment Plan og en langsiktig strategi for Europas industrielle fremtid. Dombrovskis fortsetter også med det overordnede ansvaret for det videre arbeidet med den økonomiske og monetære union (ØMU) i tillegg til ordinært kommissæransvar for finansmarkedene.

Tildelingsbrevet til økonomikommissær Paolo Gentiloni er tilgjengelig [her](#). Som økonomikommissær vil han blant annet ha sektoransvaret for stabilitets- og vekstpakken og det europeiske semesteret. På skatteområdet vil sentrale oppgaver blant annet være arbeidet med skatt i den digitale økonomien samt arbeidet med revisjon av rammene for EUs energibeskatning.

Finansmarkedene

Det norske finansmarkedet er en integrert del av det indre marked i EU/EØS. Tilgangen til det indre marked er viktig for norsk finansnæring og for norsk økonomi, blant annet for å legge til rette for markedstilgang for norske foretak i EØS og for effektiv innhenting av kapital til norske bedrifter. Det felles regelverket på finansmarkedsområdet som vedtas i EU og som skal gjelde i hele det indre marked, er normalt EØS-relevant. Det betyr at ferdig vedtatte rettsakter i EU innlemmes i EØS-avtalen ved beslutning i EØS-komiteen, og blir deretter gjennomført i norsk rett.

Norge har gjennom EØS-avtalen formell tilgang til arbeidet med å utarbeide nytt regelverk i EU frem til Kommisjonen fremmer lovforslag for henholdsvis Europaparlamentet og Rådet. Det gjelder både innen finansielle tjenester, revisjon og regnskap. Ved EØS-tilslutningen til de europeiske finanstilsynsbyråene ble Finanstilsynet medlem i henholdsvis EBA, ESMA og EIOPA og deltar slik i utredninger og drøftinger som er med på å legge grunnlaget for det videre regelverksarbeidet i EU. Videre deltar norske eksperter i komiteearbeid under Kommisjonen. Dette gjelder både individuelt oppnevnte eksperter i tekniske ekspertutvalg, og representanter for departementene i medlemslandenes ekspertgrupper. Norge kan i tillegg bilateralt eller sammen med de to andre EØS/EFTA-statene komme med felles høringsuttalelser til nye regelverksforslag. Jo tidligere og mer konkret Norge kommer inn i lovgivningsprosessen som leder til EU/EØS-regelverk, jo mer effektivt er arbeidet med å ivareta norske interesser.

Det er bare medlemslandene som deltar i Rådet og i de uformelle trilog-forhandlingene mellom Rådet, Europaparlamentet og Kommisjonen. I denne fasen av arbeidet har ikke EØS/EFTA-landene formell tilgang.

Norsk finansnæring er en aktiv deltaker i arbeidet med nytt regelverk i EU, blant annet ved påvirkningsarbeid gjennom de nasjonale og internasjonale bransjeorganene.

Finansminister Siv Jensen deltok på EFTA-ECOFIN i Brussel 8. november 2019. Sveits' finansminister Ueli Maurer til høyre. Foto: Det europeiske råd

Regelverkssaker fra Juncker-kommisjonen som ble publisert andre halvår 2019

Som følge av valget til nytt Parlament i mai 2019 ble de endelige vedtakene og publikasjon for en del nye rettsakter som var ferdig forhandlet våren 2019, forsinket til høsten 2019 (corrigendum-prosedyre). Kun nye Parlaments- og Rådsforordninger er tatt med i listen. Underordnede rettsakter etter delegert kompetanse til Kommisjonen er av plasshensyn utelatt.

Grensekryssende distribusjon av kollektive investeringsfond – to rettsakter

- Regulation (EU) 2019/1156 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on facilitating cross-border distribution of collective investment undertakings and amending Regulations (EU) No 345/2013, (EU) No 346/2013 and (EU) No 1286/2014
- Directive 2019/1160/EU of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 amending Directives 2009/65/EC and 2011/61/EU with regard to cross-border distribution of collective investment undertakings

Obligasjoner med fortrinnsrett (covered bonds) – to rettsakter

- Regulation (EU) 2019/2160 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Regulation (EU) No 575/2013 as regards exposures in the form of covered bonds
- Directive (EU) 2019/2162 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on the issue of covered bonds and covered bond public supervision and amending Directives 2009/65/EC and 2014/59/EU

Regler for tilsyn og soliditet i verdipapirinstitusjoner (Investment Firm Review) – to rettsakter

- Directive (EU) 2019/2034 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on the prudential supervision of investment firms and amending Directives 2002/87/EC, 2009/65/EC, 2011/61/EU, 2013/36/EU, 2014/59/EU and 2014/65/EU
- Regulation (EU) 2019/2033 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on the prudential requirements of investment firms and amending Regulations (EU) No 1093/2010, (EU) No 575/2013, (EU) No 600/2014 and (EU) No 806/2014

Forenklet listeføring av små og mellomstore bedrifter (SME growth markets) – en rettsakt

- Regulation (EU) 2019/2115 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Directive 2014/65/EU and Regulations (EU) No 596/2014 and (EU) 2017/1129 as regards the promotion of the use of SME growth markets
(Se også for samme formål: Commission delegated regulation (EU) 2019/1011) som ble publisert 21. juni 2019.)

Bærekraftig finansiering – tre rettsakter.

Av forslaget fra mai 2018 for tre nye regelverk under bærekraftig finansiering er to vedtatt (disclosure and benchmarks) og ett forslag fortsatt til behandling (taxonomy).

Henvisningen til de to vedtatte forslagene er:

- Regulation (EU) 2019/2088 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 on sustainability-related disclosures in the financial services sector
- Regulation (EU) 2019/2089 of the European Parliament and of the Council of 27 November 2019 amending Regulation (EU) 2016/1011 as regards EU Climate Transition Benchmarks, EU Paris-aligned Benchmarks and sustainability-related disclosures for benchmarks

Panuropeisk pensjonsprodukt (PEPP)- en rettsakt

- Regulation (EU) 2019/1238 of the European Parliament and of the Council of 20 June 2019 on a pan-European Personal Pension Product (PEPP)

Derivatregelverket – revisjoner av EMIR

- Tre revisjonsforslag fra Juncker-kommisjonen.
- Ett forslag som skal etablere egne krisehåndteringsregler for sentrale motparter er fortsatt til behandling - EMIR CCP recovery and resolution, se nedenfor.
- Et forslag som forenkler innrapporteringen av transaksjoner ble publisert våren 2019 (EMIR Refit, forordning (EU) 2019/834)
- Et forslag som skal styrke tilsynet med sentrale motparter (EMIR CCP Supervision) ble publisert i desember 2019:
  - o EMIR CCP Supervision – Regulation (EU) 2019/2099 of the European Parliament and of the Council of 23 October 2019 amending Regulation (EU) No 648/2012 as regards the procedures and authorities involved for the authorisation of CCPs and requirements for the recognition of third-country CCPs

Revisjon av forordningene som etablerer de europeisk finanstilsynene, EBA, ESMA, EIOPA og ESRB (ESFS review) - 3 rettsakter

- Regulation (EU) 2019/2175 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2019 amending Regulation (EU) No 1093/2010 establishing a European Supervisory Authority (European Banking Authority), Regulation (EU) No 1094/2010 establishing a European Supervisory Authority (European Insurance and Occupational Pensions Authority), Regulation (EU) No 1095/2010 establishing a European Supervisory Authority (European Securities and Markets Authority), Regulation (EU) No 600/2014 on markets in financial instruments, Regulation (EU) 2016/1011 on indices used as benchmarks in financial instruments and financial contracts or to measure the performance of investment funds, and Regulation (EU) 2015/847 on information accompanying transfers of funds
- Directive (EU) 2019/2177 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2019 amending Directive 2009/138/EC on the taking-up and pursuit of the business of Insurance and Reinsurance (Solvency II), Directive 2014/65/EU on markets in financial instruments and Directive (EU) 2015/849 on the prevention of the use of the financial system for the purposes of money-laundering or terrorist financing
- Regulation (EU) 2019/2176 of the European Parliament and of the Council of 18 December 2019 amending Regulation (EU) No 1092/2010 on European Union macro-prudential oversight of the financial system and establishing a European Systemic Risk Board

Regelverkssaker fra Juncker-kommisjonen som ikke er ferdigstilt

Tabellen nedenfor gir en oversikt over regelverksaker som fortsatt er til behandling. Alle disse sakene er per nå saker som er overført fra Juncker-kommisjonen. Foreløpig er det ikke gitt signaler på at noen av de tidligere presenterte forslagene vil trekkes tilbake. Det er foreløpig heller ikke presentert nye regelverksforslag fra von der Leyen-kommisjonen.

Nedenfor er det markert på hvilket stadium av lovgivningsprosessen i EU den enkelte sak har kommet. Det er markert om henholdsvis Parlamentet og Rådet har vedtatt forhandlingsmandat for trilog-forhandling, og om det i trilog-forhandlingen er oppnådd politisk enighet. Mellom boksen som markerer om det er oppnådd enighet i forhandlingene mellom Rådet og Parlamentet, og boksen som viser om en rettsakt er publisert i EU Offisielle Journal (Official Journal /OJ), kan det gå noe tid som følge av ulike formelle skritt. Forhandlingsresultatet kan også i prinsippet forkastes.

Rettsakter som ikke er ferdig behandlet ved tiltredelse for von der Leyen-kommisjonen	COM	EP	Rådet	Trilog	Official Journal
L1 Reg (...) on the law applicable to the third-party effects of assignments of claims.	COM (2018) 96	✓	✗	✗	Ikke vedtatt
MiFID II L1 Dir (..) amending Dir 2014/65/EU on markets in financial instruments	COM(2018) 99	✓	✓	✓	Ikke vedtatt (hører sammen med folkefinansieringsforslaget, se merknad nedenfor)
Folkefinansiering til næringsdrivende L1 Reg on European Crowdfunding Service Providers (ECSP) for Business	COM (2018)113	✓	✓	✓	Ikke vedtatt Teknisk arbeid og "early second reading" gjenstår oppfølgende politisk enighet 18. desember 2019. Dvs. forventes endelig vedtatt av Råd og Parlament etter at teknisk arbeid er ferdigstilt.
Misligholdte lån L1 Dir (..) on credit servicers, credit purchasers and the recovery of collateral. UNNTATT – title V- inndrivelse av sikkerhet	COM (2018)135 DELT OPP	✗	✓	✗	Ikke vedtatt. Inndrivelse av sikkerhet (title V i forslaget) er skilt ut i eget spor.
Misligholdte lån TITLE V Accelerated Extrajudicial Collateral Enforcement (AECE mechanism) of L1 Dir (..) on credit servicers, credit purchasers and the recovery of collateral	COM (2018)135 DELT OPP EP: 2018/0063B (COD)	✗	✓	✗	Ikke vedtatt. Inndrivelse av sikkerhet (title V i forslaget) er skilt ut i eget spor.

Motorvognforsikringsdirektivet L1 Dir (..) amending Directive 2009/103/EC of the European Parliament and the Council of 16 September 2009 relating to insurance against civil liability in respect of the use of motor vehicles, and the enforcement of the obligation to ensure against such liability	COM (2018)336	✓	✓	✗	Ikke vedtatt Forventes at trilog starter under det kroatiske formannskapet våren 2020.
Bærekraftig finansiering - taksonomi - L1 Reg (..) on the establishment of a framework to facilitate sustainable investment	COM (2018) 353	✓	✓	✓	Ikke vedtatt Følger prosedyre for "early second reading" oppfølgende politisk enighet 18. desember 2019. Dvs. forventes endelig vedtatt av Råd og Parlament etter at teknisk arbeid er ferdigstilt.
EMIR CCP Recovery and Resolution L1 Reg (..) on a framework for the recovery and resolution of central counterparties and amending Regulations (EU) No 1095/2010, (EU) No 648/2012, and (EU) 2015/2365	COM (2016)856	✓	✓	✗	Ikke vedtatt Forventes at trilogforhandlinger vil starte mot slutten av januar 2020
Sovereign bond backed securities L1 Reg on sovereign bond-backed securities	COM (2018)339	✓	✗	✗	Ikke vedtatt
Skattetransparens for mellommenn - L1 Dir (..) amending Directive 2013/34/EU as regards disclosure of income tax information by certain undertakings and branches (Public CBCR)	COM (2016)198	✓	✗	✗	Ikke vedtatt

Bankunionen - EDIS (antatt ikke EØS-relevant) - L1 Reg. (...) amending Regulation (EU) 806/2014 in order to establish a European Deposit Insurance Scheme	COM (2015)586				Ikke vedtatt
		X	X	X	

Ursula von der Leyens politiske prioriteringer og arbeidet i Rådet og Parlamentet - mulige nye initiativ på finansmarkedsområdet

Green Deal, European Green Deal Investment Plan og handlingsplanen for bærekraftig finansiering

Foto: Pixabay

Green Deal ble presentert 11. desember 2019 (COM(2019) 640), og er tilgjengelig [her](#). Green Deal er et samlebegrepet for alle klima- og miljøtiltak som von der Leyen-kommisjonen vil fremme for å nå målet om et klimanøytralt Europa. Den berører de aller fleste andre området som Kommisjonen skal jobbe med.

Et vesentlig spørsmål under Green Deal er hvordan EU skal finne finansiering for de planlagte tiltakene. For å komme i mål vil det for det første kreves en endring i innretning på bruken av offentlige midler i EU. Det vil påvirke arbeidet med programmene under EUs langtidsbudsjett for 2021-2027 (MFF), men også styringssignalene som gis de offentlige finansierte

institusjonene. Eksempelvis er det et mål å øke den grønne finansieringsandelen i den europeiske investeringsbanken (EIB) til halvparten av investeringsvolumet innen 2025.

Tiltakene for å tette investeringsgapene for å nå målet om at EU skal være klimanøytralt innen 2050 er nærmere beskrevet i Kommisjonens meddelelse om «European Green Deal Investment Plan», tidligere omtalt som Sustainable European Investment Plan. Meddelelsen ble presentert i Europaparlamentet 14. januar 2020, og er tilgjengelig [her](#). Planen skisserer tiltak om en endring i innretningen på de offentlige budsjettene og hvordan offentlig/privat finansiering av bærekraftsprosjekter kan øke.

Målet om å øke tilgangen på privat kapital til bærekraftstiltak lå også bak handlingsplanen for bærekraftig finansiering som Juncker-kommisjonen lanserte i mars 2018. Til nå har handlingsplanen avledet totalt fem regelverksforslag. To av dem er delegerte rettsakter for å styrke informasjonen om bærekraft til investor under MiFID II og Pripps. De tre andre er Råds- og Parlamentsforordninger om henholdsvis klimareferanseverdier, offentliggjøring av informasjon for institusjonelle investorer og fondsforvaltere og et rammeverk for å tilrettelegge for grønn finansiering med kriterier for å definere hva som er grønt (taksonomi), se henvisning i tabellene ovenfor.

Arbeidet med bærekraftig finansiering er høyt prioritert i EU, og har hatt bred tverrpolitisk oppslutning. Kommisjonen har uttalt at de vil oppdatere handlingsplanen i tredje kvartal 2020. Det er påregnelig at denne oppdateringen vil inneholde tiltak som også omfatter banksektoren.

Kommisjonen har en egen informasjonsside om handlingsplanen for bærekraftig finansiering [her](#). På denne siden er det også lenker til dokumentene som ble publisert fra den tekniske ekspertgruppen 18. juni 2019, hvor de første substansanbefalingene for hvordan den foreslåtte taksonomien skal virke i praksis er synlig, hvor det er publisert utkast til en standard for grønne obligasjoner og hvor Kommisjonen også har publisert en ny retningslinje for ikke-finansiell selskapsrapportering om bærekraft.

Hvitvasking

Under ECOFIN-møtet i desember 2019 vedtok Rådet konklusjoner om strategiske prioriteringer for hvitvaskings- og antiterrorfinansieringsarbeidet. Konklusjonene følger som et resultat av EUs strategiske agenda for 2019-2024 hvor det er nedfelt som en prioritet å styrke arbeidet med hvitvasking og antiterrorfinansiering.

Rådet har i flere runder tidligere i 2019 lagt vekt på at det er viktig at medlemslandene prioriterer arbeidet med å gjennomføre femte hvitvaskingsdirektivet. I konklusjonene fra 5. desember går Rådet et steg lenger. Rådet har bedt Kommisjonen om å vurdere tiltak for å styrke det eksisterende regelverket, særlig ved å vurdere:

- måter å sikre bedre samarbeide mellom relevante myndighetsorganer i de enkelte statene, herunder ved å adressere eventuelle hindre for fri utveksling av informasjon mellom dem
- hvorvidt deler av AMLD V bør gjøres om til en forordning
- fordeler og ulemper ved å etablere et eget hvitvaskingstilsyn i EU

Drøftingen i Rådet viser at det er bred støtte i EU-landene for å understøtte tilsynet med hvitvasking og antiterrorfinansiering, men noe ulike synspunkter om hvilke virkemidler som er det mest effektive, herunder om det er hensiktsmessig å etablere en egen ny myndighet. Det er også et spørsmål om man bør avvente mulig effekt av de tiltakene som ble innført ved fjerde og femte hvitvaskingsdirektivet og den ytterligere styrkingen gjennom ESFS-review.

Både von der Leyen og Dombrovskis har i sine offentlig uttalelser lagt vekt på at arbeid på hvitvasking og antiterrorfinansiering vil bli høyt prioritert. I forlengelsen av ECOFIN-møtet 5. desember 2019 uttalte første visepresident Dombrovskis at Kommisjonen vil fortsette arbeidet med å vurdere behovet for et forslag om en ny myndighet som skal føre tilsyn med hvitvaskingsarbeidet i EU i løpet av 2020, og at de vil foreslå å endre deler av AMLD V til en forordning. Det er påregnelig at det kan komme nye regelverksforslag allerede i første halvdel av 2020.

Kommisjonen har en egen informasjonsside om hvitvaskings- og antiterrorfinansieringsarbeid [her](#).

Bankunionen og bankpakkene

Bankunionen er eurolandenes utvidelse av det alminnelige indre markedsarbeidet med finansiell stabilitet i banksektoren. Bankunionen er åpen for at også andre medlemsland enn eurolandene kan slutte seg til, men det har foreløpig ikke skjedd. Bankunionen omfatter felles tilsyn og noen felles finansieringsmekanismer fordelt på tre pilarer. Første pilar er felles tilsyn (Single Supervisory Mechanism/SSM) for den del av bankene. Felles tilsyn er etablert gjennom den europeiske sentralbanken (ECB) og et nytt krisehåndteringsorgan (Single Resolution Board/SRB). Den andre pilaren er et felles krisehåndteringsfond for banker (Single Resolution Fund/SRF) Bankenes felles krisehåndteringsfondet finansieres av næringen og er under oppbygging. Gjennom endringer i traktaten om den europeiske stabilitetsmekanismen (European Stability Mechanism/ESM) skal SRF etter planen innen 2023 understøttes av en offentlig kredittlinje fra ESM, som et felles offentlig sikkerhetsnett for SRF. Den tredje pilaren er en felleseuropeisk innskuddsgarantiordning (EDIS). Forhandlingene om den felles innskuddsgarantiordningen har stanset opp som følge av manglende politisk oppslutning, blant annet fordi medlemslandene i ulik grad har vektlagt å bygge opp bufferkapital og ta ned risiko i egen banksektor. Det har ledet til frykt hos flere medlemsland for at EDIS reelt vil kunne lede til at medlemsland med en mer velregulert banksektor vil måtte stå for store overføringer til medlemsland som ikke i samme grad har vektlagt risikoreduksjon og oppbygning av kapital i sitt tilsyn med egen banksektor. Arbeidet med reformen av den

europeske stabilitetsmekanismen (ESM) og den felleseuropeiske innkuddsgarantimekanismen (EDIS) håndteres i eurogruppemøtene og er nærmere omtalt nedenfor under punktet med gjennomgangen av arbeidet i eurogruppen høsten 2019.

Norge deltar ikke i bankunionen. Imidlertid er det alminnelige soliditetsregelverket som utarbeides for alle banker og rettet mot hele det indre marked normalt EØS-relevant og relevant for Norge. Revisjoner av det alminnelige felles soliditetsregelverket i EU omtales ofte som «bankpakker». Noen ganger omtales arbeidet med bankpakkene og eurolandenes tilleggsarbeid med bankunionen felles som arbeid med «bankunionen», men for Norge som EØS-land er det viktig å skille mellom de to ulike arbeidsstrømmene.

Under ECOFIN 5. desember 2019 tok Rådet til etterretning en framdriftsrapport om bankunionen fra det finske formannskapet. Rapporten er tilgjengelig [her](#).

I rapporten er det lagt vekt på at arbeidet med bankunionen har vært konsistent over flere år med stor fremdrift. Det er også vist til at under bankpakken (som er regelverket som skal gjelde for hele det indre marked), er arbeidet med styrking av kapitalbufferne og en reduksjon av mengden misligholdte lån, kommet langt.

Når det gjelder arbeidet som ble startet i 2017 og 2018 for å ytterligere styrke bankenes kapitalbuffer, et regelverk som gjelder for hele det indre marked og som er EØS-relevant, ble arbeidet i all hovedsak ferdigstilt i EU våren 2019. Det gjenstår imidlertid arbeid med de siste Basel III-anbefalingene, som Kommisjonen vil måtte følge opp gjennom 2020. Norge deltar i det forberedende arbeidet i EU gjennom deltakelse i det europeisk banktilsynet EBA og gjennom deltakelse i Kommisjonens ekspertgrupper. Det er forventet at det vil komme ytterligere regelverksforslag fra Kommisjonen på dette punktet.

Når det gjelder arbeidet med å redusere mengden misligholdte lån i de europeisk bankene (non performing loans/NPL), vil arbeidet i første halvdel av 2020 være konsentrert om å ferdigstille siste del av regelverket under NPL-pakken som ble presentert av Juncker-Kommisjonen. Som det fremgår av regelverkstabellen ovenfor er ikke arbeidet med å etablere et annenhåndsmarked for misligholdte lån ferdigstilt. Under ECOFIN-møtet i desember 2019 presenterte Kommisjonen en status for gjennomføringen av handlingsplanen for misligholdte lån. Selv om den totale andelen misligholdte lån har falt, er det fortsatt store variasjoner mellom medlemslandene og flere banker som sitter med store beholdninger av slike lån. Dette er en trussel for finansiell stabilitet og evnen til økonomisk vekt pga. tilhørende manglende utlånsevne fra disse bankene. Kommisjonens oversiktsside for misligholdte lån er tilgjengelig [her](#).

Arbeidet med bankpakkene og bankunionen anses også som en nødvendig forutsetning for å komme videre i arbeidet med å styrke den økonomiske og monetære union (ØMU). Timeplanen for arbeidet med ØMU er tilgjengelig [her](#), og omtalt nærmere nedenfor under punktet om eurogruppens arbeid høsten 2019.

Kapitalmarkedsunionen

Et av de største lovgivningsarbeidene under Juncker-kommisjonen var tiltakene under kapitalmarkedsunionen. Oversiktssiden for kapitalmarkedsunionen finnes [her](#). En stor del av forslagene som ble presentert under Juncker kom på plass i løpet av 2018 og våren 2019, selv om noen vedtak og enkeltelementer gjenstår.

Under ECOFIN-møtet 5. desember 2019 vedtok Rådet konklusjoner som setter mål for en ytterligere styrking av kapitalmarkedsunionen (CMU). Konklusjonene skal styre rammene for et nytt veikart om fremtidige tiltak for ytterligere integrering av kapitalmarkedene på tvers av EU.

I konklusjonene er det lagt vekt på at det er gjort et solid arbeid for å styrke kapitalmarkedsunionen, men at kapitalmarkedene i flere medlemsland fortsatt er underutviklede. Det understrekes videre at det er nødvendig å diversifisere tilgangen på lån og kapital for næringslivet, og at et effektivt kapitalmarked er et viktig tillegg til et velfungerende bankmarked for lån.

I konklusjonene er det lagt vekt på seks særskilte områder som må følges opp for å styrke CMU:

- Adgang til finansiering for europeiske virksomheter, særlig SMBer og nye og innovative virksomheter.
- Barrierer for grenseoverskridende kapitalbevegelser må identifiseres og reduseres.
- Øke incentivene og fjerne hindre for at velinformerte ikke-profesjonelle investorer kan investere.
- Overgangen til en bærekraftig økonomi må være et sentralt element i arbeidet med CMU.
- Potensialet i ny teknologi og digitalisering må utnyttes.
- Styrke de europeiske kapitalmarkedene i den globale konkurransen.

I tilknyttede drøftinger til ECOFIN-møtet har flere aktører lagt vekt på behovet for å se på omkringliggende rettsområder som kan påvirke det europeiske kapitalmarkedet negativt, herunder selskapsretten og insolvensretten.

Medlemslandene har ikke satt konkrete lovgivningsmål for den kommende perioden, men vi forventer at også von der Leyen-kommisjon vil komme med nye initiativ.

Handlingsplanen for fintech

Kommisjonen har en egen informasjonsside om fintech [her](#).

Handlingsplanen for *fintech* som ble lansert av Juncker i 2018, har med unntak for forslaget om nye regler for folkefinansiering primært ledet til tiltak utenfor det regulatoriske området.

Det er blant annet opprettet såkalte sandkasser for uttesting av ny teknologi, og Kommisjonen gir støtte til medlemsland for å øke kompetansen med digitalisering. Det skjer også mye arbeid i samarbeid mellom DG FISMA og DG Connect hvor arbeidet med *cyber security* er forankret.

Arbeidet med finansielle tjenester og videre digitalisering er en prioritet også for von der Leyen-kommisjonen. Det er særlig relevant å følge opp ulike typer kryptoaktiva og kryptovaluta som er utviklet de siste årene. Foreløpig er det ikke lansert spesifikke regulatoriske tiltak for å møte denne utviklingen, men Kommisjonen er i ferd med å utrede hvor mye av eksisterende regelverk som er egnet og hvor det er behov for utfyllende tiltak.

Under ECOFIN-møtet 5. desember 2019 hadde Rådet en gjennomgang av såkalte «stablecoins». «Stablecoins» er en betegnelse for en bestemt type kryptoaktiva. Kryptoaktiva omfatter virtuelle valutaer/kryptovaluta som eksempelvis BitCoins. Stablecoins skiller seg fra de andre virtuelle valutaene ved at svingninger i verdier søkes minsket ved å knyttet verdien til en underliggende sikkerhet, eksempelvis en ekte valuta eller et verdipapir.

Fra ECOFIN-møtet i Brussel 5. desember 2019. Foto: Det europeiske råd

I uttalelsen fra 5. desember har Rådet og Kommisjonen samlet en del argumenter for og mot stablecoins. På den positive siden trekker uttalelsen frem at stablecoins kan bli et hurtig og billig betalingsmiddel, særlig for grenseoverskridende transaksjoner. På den negative siden understreker Rådet og Kommisjonen risikoen for det finansiell systemet som «stablecoins» medfører. Videre understreket Rådet og Kommisjonen at de vil iverksette alle nødvendige tiltak for å sikre tilstrekkelige standarder for forbrukerbeskyttelse og rydde pengepolitiske forhold.

I tråd med tilsvarende konklusjoner fra G7, understrekes det at ingen global «stablecoin» får operere i EU før nærmere analyse er gjort med sikte på å identifisere og avbøte risikoene de

kan medføre. Det understrekes også at det foreløpig er for dårlig rettslig avklaring av statusen til «stablecoin»-baserte avtaler. I uttalelsen er det også vist til at nærmere utredning fra den europeiske og de nasjonale sentralbankene om utviklingen i betalingssystemene og eventuelle behov for reformer, vil være et viktig verktøy for å avgjøre veien videre.

Kommisjonen har også arbeidet videre med mulige regulatoriske tiltak for å regulere kryptoaktiva mer i bredden. 19. desember 2019 publiserte Kommisjonen en offentlig høring om et mulig EU regelverk for kryptoaktiva. Konsultasjonen er tilgjengelig [her](#). Parallelt publiserte Kommisjonen en høring av mulig nye regler for å styrke motstandskraften mot cyber-angrep. Konsultasjonen er tilgjengelig [her](#). Det er forventet at dette arbeidet vil lede til nye regulatoriske tiltak.

Lovpålagte revisjoner

Noen revisjoner er lovpålagte i de enkelte sektorregelverkene, og vil komme uavhengig av politikkvalgene til von der Leyen-kommisjonen. Blant de sentrale områdene hvor det forventes at det vil komme revisjonsrapporter og/eller forslag er EUs forsikringsregelverk (Solvens II), EUs kapitalkravsregelverk (CRR/CRD - oppfølging av de siste Basel-anbefalingene), EUs verdipapirmarkedsregelverk (MiFID II/MiFIR) og EUs fondsregelverk (AIFMD). Det forventes at Kommisjonen vil presentere flere virkningsanalyser i de kommende månedene.

Skatt

Skatt og digital økonomi

På ECOFIN-møtet 8. november 2019 ble det holdt en debatt om status i arbeidet under det finske formannskapet i tilknytning til de pågående diskusjonene innenfor OECD for å finne langsiktig internasjonal løsning for beskatning av multinasjonale selskap i en digitalisert økonomi. Som forberedelse til disse diskusjonene hadde formannskapet utarbeidet et [bakgrunnsnotat](#). I notatet er det gitt en sammenfatning av arbeidet under det finske formannskapet og forslag om den videre arbeidsprosessen og prioriteringer, se punktene 3 og 4 i notatet. Drøftelsene under ECOFIN-møtet viste at det er støtte til formannskapets forslag til prioriteringer og arbeidet vil fortsette på dette grunnlaget i Rådets forberedende organer. Under diskusjonene ble også understreket behovet for å sikre at de ulike løsningene som drøftes på OECD-nivå er forenlig med EU-retten og at deres virkninger blir analysert grundig.

Skatt og digital økonomi står på dagsorden på ECOFIN-møtet som skal holdes 21. januar 2020, se [her](#).

Når det gjelder tidligere diskusjoner på EU-nivå om skatt og digital økonomi vises det til Rådets [side](#) om dette temaet. Se også blant annet omtale i [Økonominytt andre kvartal 2019](#).

Om det pågående arbeidet på OECD-nivå se [her](#) på deres hjemmeside. Se også [nyhetssak](#) på Finansdepartementets hjemmeside.

Energibeskatning

På ECOFIN-møtet 5. desember 2019 ble det vedtatt rådskonklusjoner om rammene for EUs energibeskatning. Se rådskonklusjonene [her](#), mens pressemeldingen kan leses [her](#).

Energiskattedirektiv (Rådskonklusjon 2003/96/EF) trådte i kraft 1. januar 2004. Med dette direktivet etablerte medlemslandene en ny samlet struktur for energibeskatning for kull, gass og elektrisitet, som ikke tidligere var EU-regulert, samt for mineraloljer, som hadde vært undergitt EU-regulering siden 1993.

Energiskattedirektivet fastsetter minimumssatser og angir dessuten hvilke avgiftsfritak og avgiftsreduksjoner som medlemslandene får anvende og på hvilke vilkår. Direktivet inneholder både obligatoriske og valgfrie fritak. Hovedformålet med direktivet er å støtte opp under et velfungerende indre marked ved å unngå dobbeltbeskatning og vridninger i handel og konkurransen mellom energikilder, forbrukere og produsenter. Direktivet har også som et formål å støtte opp under EUs politikkområder blant annet innen klima og energi.

Den nåværende ramme for energibeskatning på EU-nivå har ikke vært endret siden 2003. Kommisjonen la i 2011 fram forslag om revisjon av energiskattedirektivet som skulle sikre en målrettet energibeskatning på linje med EUs politikkmålsetninger innen energi og klima.

Kommisjonen foreslo innføring av en CO₂-komponent i EUs felles ramme for energibeskatning. Forslaget innebar dessuten en bedre koordinering med EUs kvotehandelsystem. Det ble videre blant annet foreslått å basere avgiftsleggingen av energiprodukter på deres energiinnhold og forenkle systemet med avgiftsreduksjoner og avgiftsfritak. Det var imidlertid ikke mulig å oppnå enstemmighet blant medlemslandene om de viktigste punktene i forslaget. På denne bakgrunn besluttet Kommisjonen i 2015 å trekke sitt forslag. Se nærmere [her](#) på Kommisjonens hjemmeside.

Kommisjonen la i april 2019 fram [meldingen](#) «A more efficient and democratic decision making in EU energy and climate policy» (COM(2019) 177 final). I meldingen tar Kommisjonen blant annet opp til diskusjon hvordan energiavgifter på en bedre måte kan støtte opp om EUs politikk på energi- og klimaområdet. Av meldingen fremgår at Kommisjonen vurderer energiskattedirektivet med henblikk på en eventuell revisjon. I meldingen argumenter Kommisjonen for at det er behov for mer effektive beslutningsprosedyrer innenfor energibeskatning ved å gå over fra enstemmighet til kvalifisert flertallsavgjørelser og fra den særskilte til alminnelige lovgivningsprosedyrer. Se for øvrig Kommisjonens [side](#) om EUs beslutningsprosedyrer på skatteområdet.

Kommisjonen publiserte 12. september 2019 en rapport som inneholder en evaluering av energiskattedirektivet. Se Kommisjonens [hjemmeside](#) hvor både selve evalueringsrapporten datert 11. september 2019 og et eget sammendrag av samme dato er tilgjengelig. Evalueringsrapporten gir en bred analyse hvor formålet med evalueringen er todelt. For det første om energiskattedirektivet bidrar til å sikre et velfungerende indre marked. For det andre om den nåværende ramme for energibeskatning, som har stått uendret siden 2003, adresserer de utfordringer man nå står overfor. I evalueringen er det konkludert med at energiskattedirektivet er foreldet, da direktivet ikke tar høyde for utviklingen av ny teknologi eller sammenheng med annen regulering som for eksempel kvotehandelsystemet. Videre er det blant annet vist til at de ulike fritakene går imot EUs politiske mål på andre områder, herunder målet om et effektivt indre marked. Av evalueringen kan man lese at direktivet ikke lenger i tilstrekkelig grad bidrar til å støtte opp under EUs energi- og klimamål.

Under sin formannskapsperiode tok Finland initiativ til innledende diskusjon mellom medlemslandene om endring av rammene for energibeskatning på EU-nivå som på en bedre måte støtter opp under det indre marked og EUs klima- og energimål. Som ledd i dette arbeidet stod energibeskatning på dagsorden på det uformelle ECOFIN-møtet 14. september 2019, se [nyhetssak](#) og [bakgrunnsnotat](#) på deres hjemmeside.

De vedtatte rådskonklusjonene på ECOFIN-møtet i desember 2019 støtter en ajourføring av den rettslige ramme for energibeskatning som kan bidra til EUs bredere økonomiske og klimamessige mål. Kommisjonen oppfordres til å analysere og evaluere mulige løsninger med henblikk på å fremme forslag til revisjon av energiskattedirektivet som avspeiler EU og medlemslandenes aktuelle behov. I den forbindelse oppfordres Kommisjonen om å legge vekt på anvendelsesområdet til direktivet, minimumssatser og spesifikke avgiftslempelser og

avgiftsfritak. Om de nærmere hensyn som bør vektlegges av Kommisjonen ved arbeidet med forslag til en ajourført ramme for EUs energibeskatning vises det til selve [rådskonklusjonene](#).

Kommisjonen la 11. desember 2019 fram en melding med et tilhørende arbeidsprogram som setter rammene for EUs grønne reformprogram (European Green Deal). I meldingen presenterer Kommisjonen et første veikart for hvordan EU skal bli klimanøytralt basert på en bærekraftig vekst. Meldingen varsler en rekke tiltak og initiativ på svært mange politikkområder. Et av de varslede initiativene er at Kommisjonen vil fremme forslag om revisjon av energiskattedirektivet. Et forslag forventes fremlagt i juni 2021. Se nærmere [her](#) og [her](#).

Særavgifter

På ECOFIN-møtet 8. november 2019 ble det oppnådd politisk enighet om både en modernisering av Rådets direktiv om den generelle ordningen for særavgifter (recast) og endringer i Rådets forordning om administrativt samarbeid på særavgiftsområdet. For nærmere detaljer se [Rådets pressemelding](#). Vedtak ble fattet på rådsmøte 19. desember 2019, se [her](#) (på side 18) på Rådets hjemmeside.

Bakgrunnen er Kommisjonens forslag av 25. mai 2018 om en særavgiftspakke bestående av både direktivforslag, forordningsforslag og vedtaksforslag. Rådsdirektiv 2008/118/EF fastsetter de alminnelige bestemmelsene som får anvendelse på særavgiftspliktige varer. Kommisjonens direktivforslag innebærer en oppdatering (recast) av ovennevnte direktiv, men inneholder dessuten flere andre forbedringsforslag. Blant annet ble det foreslått endringer for å skape bedre samspill mellom prosedyrer på toll- og særavgiftsområdet, samt å utvide mulighetene for bruk av digitale og automatiserende prosedyrer ved grenseoverskridende salg av særavgiftspliktige varer i EU. Rådforordning (EU) nr. 389/2012 inneholder regler om administrativt samarbeid på særavgiftsområdet. Kommisjonens foreslo endringer i forordningen for så vidt gjelder innholdet av det elektroniske register. Om Kommisjonens forslag fra mai 2018 vises det til Kommisjonens [side](#) om revisjon av EUs felles særavgiftsregelverk.

Direktivforslaget og forordningsforslaget har tidligere vært drøftet på ECOFIN-møtene 12. mars og 17. mai 2019. Se blant annet omtale i [Økonominytt andre kvartal 2019](#).

Saken er behandlet med hjemmel i TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett. Europaparlamentet avga sine uttalelser henholdsvis 3. oktober 2018 og 27. mars 2019.

Når det gjelder Kommisjonens forslag av 25. mai 2018 om endringer i særavgiftsregelverket for alkohol og alkoholholdige drikkevarer (Rådsdirektiv 92/83/EØF), har forslaget vært drøftet i ECOFIN-møtene henholdsvis 12. mars 2019, 17. mai 2019 og 8. november 2019 uten at man har oppnådd enighet.

Gjennomføringsregler i forbindelse med den vedtatte e-handelspakken (merverdiavgift)

Rådet vedtok på rådsmøte 21. og 22. november 2019 nye regler som skal legge til rette for en smidig overgang i forbindelse med gjennomføringen av den vedtatte e-handelspakken på merverdiavgiftsområdet. Se [her](#) (på side 14) på Rådets hjemmeside. Se også [her](#) på Kommisjonens hjemmeside om moderniseringen av EUs merverdiavgiftsregler ved e-handel.

Bakgrunnen er Kommisjonens forslag 11. desember 2018 hvor det ble foreslått endringer både i Rådsdirektiv 2006/112/EF (merverdiavgiftsdirektivet) og rådgjennomføringsforordning (EU) nr. 282/2011. Se nærmere [her](#) på Kommisjonens hjemmeside.

Endringene i merverdiavgiftsdirektivet er behandlet etter TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett. Endringene i gjennomføringsforordningen er behandlet etter artikkel 397 i merverdiavgiftsdirektivet. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet.

Det ble oppnådd enighet (generell innstilling) om gjennomføringsreglene på ECOFIN-møtet 12. mars 2019. Europaparlamentet avga sin uttalelse 14. november 2019.

Se også omtale i [Økonominytt første kvartal 2019](#).

Illustrasjon: Adobe Stock

Tiltak for å bekjempe merverdiavgiftssvindel ved e-handel

På ECOFIN-møtet 8. november 2019 ble det oppnådd enighet (generell innstilling) om nye regler om innhenting og utveksling av betalingsopplysninger som skal gjøre det lettere å avdekke merverdiavgiftssvindel i forbindelse med grenseoverskridende e-

handelstransaksjoner. Kommisjonens forslag er fra desember 2018 og formannskapet har underveis utarbeidet kompromissforslag.

De nye reglene om innhenting og utveksling av betalingsopplysninger som det er oppnådd enighet om, vil innebære både endringer i Rådskdirektiv 2006/112/EF (merverdiavgiftsdirektivet) og Rådsforordning (EU) nr. 904/2010. Formålet er å oppnå en effektiv bekjempelse av merverdiavgiftssvindel i forbindelse med e-handel ved å styrke samarbeidet mellom medlemslandenes skattemyndigheter og tilbydere av betalingstjenester. I [pressemeldingen](#) er det blant annet fremhevet:

«Payment service providers are a key link in the chain of online purchases. Thanks to the information they hold, they have a vital role to play in helping national tax authorities identify and fight VAT fraud. By harmonising the way to collect and access this information, member states will have a powerful tool to control whether VAT rules are correctly applied, especially in the area of cross-border e-commerce.»

De nye sett av regler det er oppnådd enighet om må for øvrig ses i sammenheng med at Rådet i desember 2017 vedtok e-handelspakken som en oppfølging av strategien for det digitale indre marked og handlingsplanen for merverdiavgift. Den vedtatte e-handelspakken innebærer en modernisering av merverdiavgiftsreglene ved grenseoverskridende salg av varer og tjenester til forbrukere (B2C), og da spesielt e-handel. Pakken styrker prinsippet om at avgiftsleggingen skal skje i forbrukslandet (destinasjonsprinsippet), og skal i tillegg til administrative forenklinger blant annet bidra til å bekjempe svindel og likere konkurransemessige vilkår. Se [her](#) på Kommisjonens hjemmeside om den vedtatte e-handelspakken. De nye reglene om innhenting og utveksling av betalingsopplysninger skal, som nevnt, styrke skattemyndighetenes muligheter for å bekjempe svindel på en effektiv måte.

Mer konkret vil de nye reglene innebære at det i merverdiavgiftsdirektivet innføres krav om at tilbydere av betalingstjenester fører et tilstrekkelig detaljert register over visse grenseoverskridende betalinger i forbindelse med e-handel. Betalingsopplysningene skal på harmonisert vis, på strenge vilkår, gjøres tilgjengelig for de nasjonale skattemyndighetene. Endringene i forordningen vil innebære at medlemslandene pålegges å samle inn og lagre betalingsopplysningene og utveksle disse med de øvrige medlemslandene via et nytt sentralt elektronisk system (CESOP). Dette systemet skal utvikles og drives av Kommisjonen. Kompetent myndighet i det enkelte medlemsland skal overføre betalingsopplysningene til CESOP. Utveksling av betalingsopplysningene mellom medlemslandenes skattemyndigheter skal utelukkende skje innen Eurofisc-nettverket. CESOP skal kun være tilgjengelig for Eurofiscs kontaktpersoner. For nærmere detaljer se [den generelle innstillingen](#) det er oppnådd enighet om i ECOFIN.

Saken behandles med hjemmel i TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett.

Særordning på merverdiavgiftsområdet for små virksomheter

På ECOFIN-møtet 8. november 2019 ble det oppnådd enighet (generell innstilling) om ytterligere forenklinger av merverdiavgiftsreglene for små virksomheter.

De nye reglene som det er oppnådd enighet om vil innebære både endringer i Rådskdirektiv 2006/112/EF (merverdiavgiftsdirektivet) og Rådskforordning (EU) nr. 904/2010. Formålet med forenklingene er å forbedre nåværende merverdiavgiftsregler for små virksomheter for blant annet å redusere etterlevelseskostnadene for små virksomheter og bidra til likere konkurransemessige vilkår. Om det nærmere innholdet i de nye reglene det er oppnådd enighet om vises det til [den generelle innstillingen](#) og [pressemeldingen](#).

Bakgrunnen for saken er Kommisjonens forslag av 18. januar 2018 om forbedringer av merverdiavgiftsreglene for små virksomheter. Forslaget må ses i sammenheng med Kommisjonens handlingsplan fra 2016 om en modernisering og forenkling av EUs merverdiavgiftssystem. Som en oppfølging av handlingsplanen har Kommisjonen foreslått en rekke regelverksendringer på merverdiavgiftsområdet. Revisjonen av merverdiavgiftsreglene for små virksomheter er et av disse forslagene.

Saken behandles med hjemmel i TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett.

Endringer av regler om merverdiavgift og særavgifter for så vidt gjelder EUs forsvarsinnsats

På ECOFIN-møtet 8. november 2019 ble det oppnådd enighet (generell innstilling) om endringer i Rådskdirektiv 2006/112/EF (merverdiavgiftsdirektivet) og Rådskdirektiv 2008/118/EF (den generelle ordningen for særavgifter) for så vidt gjelder forsvarsinnsats innenfor EUs rammer. Se nærmere [her](#) om den generelle innstillingen. Vedtak ble truffet på rådsmøte 16. og 17. desember 2019, se [her](#) (på side 11) på Rådets hjemmeside.

Bakgrunnen for saken er Kommisjonens forslag av 24. april 2019. Formålet med forslaget er å tilpasse avgiftsbehandlingen i tilknytning til forsvarsinnsatsen innenfor EUs rammer og forsvarsinnsatsen innenfor NATOs rammer. Se Kommisjonens [forslag](#) og [nyhetssak](#).

Saken er behandlet med hjemmel i TFEU artikkel 113. Det vil si at det må foreligge enstemmighet i Rådet og hvor Europaparlamentet har uttalelsesrett. Europaparlamentet avga sin uttalelse 26. november 2019.

Skatterapport til møtet i Det europeiske råd (12. og 13. desember 2019)

På ECOFIN-møtet 5. desember 2019 ble godkjent en [skatterapport](#) til Det europeiske råd. Rapporten gir en oversikt over status i arbeidet med de viktigste skattesakene på EU-nivå under det finske formannskapet og de resultater som er oppnådd i denne perioden.

På skatteområdet har Finland i sin formannskapsperiode særlig lagt vekt på arbeidet med skattlegging i den digitaliserte økonomien. Formannskapet har videre prioritert arbeidet med flere merverdiavgiftssaker, herunder nye regler om innhenting og utveksling av merverdiavgiftsrelaterte betalingsopplysninger samt forenkling av merverdiavgiftsreglene for små virksomheter. Av andre prioriterte oppgaver under denne formannskapsperioden kan nevnes arbeidet med endringer i EUs felles regler om særavgifter og arbeidet med oppdatering av EUs liste over ikke-samarbeidende skattejurisdiksjoner. Et viktig tema for Finland under formannskapsperioden har dessuten vært EUs energibeskatning. På det uformelle ECOFIN-møtet i september 2019 ble det holdt en innledende diskusjon om hvordan energibeskatning kan bidra til EUs klima- og energimål. På ECOFIN-møtet i desember 2019 ble det vedtatt rådskonklusjoner om rammene for EUs energibeskatning, se nærmere ovenfor.

For nærmere status i arbeidet med de ulike skattesakene se selve rapporten.

Rapport fra Code of Conduct-gruppen om selskapsskatt

På ECOFIN-møtet 5. desember 2019 ble godkjent en [rapport](#) fra arbeidsgruppen «Code of Conduct for business taxation». I den forbindelse ble det også vedtatt [rådskonklusjoner](#).

Rapporten inneholder blant annet en statusoversikt over arbeidet med EUs liste over ikke-samarbeidende skattejurisdiksjoner.

Europeisk økonomi

Det europeiske semester

Koordinering av medlemslandenes økonomiske politikk. Stabilitets- og vekstpakten. Kommisjonens prognoser og de landspesifikke anbefalingene

Det europeiske semester ble innført i 2011 som et verktøy for å forbedre økonomistyringen i EU og legge til rette for gjennomføring av målene for underskudd og gjeld som følger av stabilitets- og vekstpakten.

Gjennom ulike deler av året kommer økonomiske analyser og anbefalinger fra Kommisjonen. Disse behandles av eurogruppen og ECOFIN. Kommisjonen fremmer også prognoser for utviklingen av økonomien i medlemslandene og eurogruppen gjennom året. Detaljer om den detaljerte timeplanen for det europeiske semester er tilgjengelig [her](#).

Hver vår presenterer Kommisjonen de landspesifikke anbefalingene for medlemslandene i mai/juni. Rådet behandler og vedtar de landspesifikke anbefalingene på ECOFIN-møtet i juli. De siste anbefalingene ble presentert av Kommisjonen 5. juni 2019 og vedtatt av Rådet 9. juli 2019. De landspesifikke anbefalingene 2019 er tilgjengelige [her](#). Disse ble fulgt opp av medlemslandene gjennom høsten 2019, som grunnlag for landenes 2020-budsjetter.

Kommisjonens høstprognosen 2019 ble offentliggjort 7. november og er tilgjengelig [her](#).

Les mer om de ulike elementene i det europeiske semester [her](#).

Eurolandenes budsjettplaner for 2020

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

Eurolandene skal sende inn utkast til budsjettplaner for kommende år innen 15. oktober hvert år.

Med utgangspunkt i budsjettplanene og egne forutsetninger om økonomiske vekst mv. anslo Kommisjonen i høstprognosene (7. november 2019) at euroområdet samlede budsjettunderskuddet vil øke fra 0,5 pst. av BNP i 2018 til 0,8 pst. i 2019 og videre til 0,9 pst. av BNP i 2020. Den samlede offentlige gjelden i euroområdet vil fortsette å avta gradvis – fra 88 pst. av BNP i 2018 til 85 pst. av BNP i 2020.

Med utgangspunkt i Kommisjonens gjennomgang og diskusjonen i møtet 4. desember 2019 vedtok Eurogruppen en uttalelse om medlemslandenes budsjettplaner for 2020.

Eurogruppen konstaterte at samtlige land hadde sendt inn budsjettplanene innen fristen. Spania, Portugal, Belgia og Østerrike hadde basert seg på uendret politikk som følge av nasjonale valg. Disse ble oppfordret til å sende inn reviderte budsjettplaner så raskt som mulig.

Illustrasjon: Adobe Stock/Nikolay N. Antonov

Videre uttalte Eurogruppen at dersom nedsiderisikoen blir materialisert, bør finanspolitikken svar være differensiert ved at man tar hensyn til landspesifikke forhold og unngår prosyklisk politikk i den grad det er mulig. Eurogruppen tilbød seg å samordne politikken.

Til tross for svak økonomisk utvikling, må finanspolitiske buffere gjenoppbygges, særlig i land med høy offentlig gjeld og som ikke har nådd det mellomlangtsiktige målet om nær balanse eller overskudd. Eurogruppen gjentok tidligere anbefaling om at den meget sakte nedbyggingen av den høye offentlige gjelden i flere land er bekymringsfull og må håndteres med fasthet. I denne sammenhengen er fortsatt ekspansive budsjetter eller kun mindre konsolidering av underskudd i enkelte medlemsland uheldig, særlig når de samme landene står overfor betydelig risiko knyttet til den mellomlangtsikte budsjettutviklingen.

Samtidig ble medlemsland med solid budsjettutvikling invitert til å benytte anledningen til å investere i infrastruktur og økonomisk vekst samtidig som man opprettholder den langsiktige bærekraften i offentlige finanser.

Budsjettsituasjonen er svært ulik i de ulike eurolandene. Etter at underskuddsproseduren (for land med underskudd over 3 pst. av BNP) mot Spania ble avsluttet i juni i fjor som følge av at underskuddet hadde komme ned i 2,5 pst. av BNP i 2018, er ingen EU-land underlagt prosedyren for første gang siden innføringen av euro i 1999. Samtlige euroland blir derfor vurdert iht. den forebyggende delen av Stabilitets- og vekstpakten, som sikter mot at det enkelte land skal nå tilnærmet budsjettbalanse på mellomlang sikt.

Eurolandene ble inndelt i tre grupper etter Kommisjonens vurdering av budsjettplanenes måloppfyllelse.

Åtte land – Belgia, Finland, Italia, Frankrike, Portugal, Slovenia, Slovakia og Spania – fikk stempelet «risiko for ikke å overholde» Stabilitets- og vekstpakten i 2020. Budsjettplanene fra disse landene kan resultere i et betydelig avvik fra kravet om en årlig konsolidering på minst 0,6 pst. av BNP mot det mellomlangsigtede budsjettmålet. I tillegg ventes Belgia, Frankrike, Italia og Spania heller ikke å oppfylle kravet om tilstrekkelig gjeldsreduksjon (gjennomsnittlig årlig reduksjon på 1/20 av forskjellen mellom faktisk gjeld og kravet om maksimalt 60 pst. av BNP over tre år).

Eurogruppen «inviterte» disse landene til på et tidlig tidspunkt å vurdere nødvendige tiltak for å sikre at 2020-budsjettet er i tråd med Stabilitets- og vekstpakten. Eurogruppen vil som vanlig følge opp utviklingen i disse landene.

To land – Estland og Latvia – «oppfyller i hovedsak» kravene i Stabilitets- og vekstpakten. For disse landene kan gjeldende budsjettplaner medføre et visst avvik fra det mellomlangsigtede underskuddmålet (maksimalt strukturelt underskudd på 0,5-1,0 pst. av BNP) eller den mellomlangsigtede konsolideringsbanen (årlig strukturell bedring av budsjettet med 0,6 pst. av BNP).

Eurogruppen «inviterte» disse landene til å sikre samsvar med Stabilitets- og vekstpakten i de nasjonale budsjettprosessene og ønsket velkommen forpliktelsene til å gjennomføre tiltak dersom det skulle vise seg nødvendig.

Ni medlemsland - Tyskland, Nederland, Malta, Hellas, Kypros, Østerrike, Irland, Litauen og Luxembourg – ventes å oppfylle Stabilitets- og vekstpaktens krav i 2020.

Eurogruppen ønsket velkommen at noen av landene som har overoppfylt det mellomlangsigtede målet, planlegger å delvis utnytte den positive budsjettsituasjonen til å øke investeringene og dermed den økonomiske veksten.

Gjennomføring av Stabilitets- og vekstpakten i land utenfor euroområdet

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

Ingen EU-land er for tiden i Stabilitets- og vekstpaktens underskuddsprosedyre (underskudd større enn 3 pst. av BNP). To land utenfor euroområdet, Romania og Ungarn, har imidlertid hatt en negativ budsjettutvikling i de siste årene med økende nominelt og strukturelt budsjettunderskudd. Romania fikk derfor i juni 2017 sin første anbefaling fra Rådet om å konsolidere det strukturelle budsjettunderskuddet mot det mellomlangsigtede målet om tilnærmet balanse. Ungarn fikk en tilsvarende anbefaling året etter. Som følge av manglende oppfyllelse har nye anbefalinger blitt gitt, senest i juni 2019. Heller ikke disse er blitt fulgt opp innen fristen i oktober samme år.

De to landenes oppfølging av tidligere pålegg ble behandlet i ECOFIN 5. desember 2019.

Kommisjonen anslo at Romanias strukturelle budsjettunderskudd i 2019 vil utgjøre 3,5 pst. av BNP. Dette innebærer en økning fra 2018 på 0,8 prosentenheter, mens Rådets anbefaling var en reduksjon på 1,1 prosentenheter. Det strukturelle underskuddet anslås å øke videre til 4,4 og 5,9 pst. av BNP i hhv. 2020 og 2021. Kommisjonen anbefalte derfor at Rådet vedtar en ny anbefaling som innebærer en strukturell bedring på 1,0 prosentenheter i 2020, mens landet selv har lagt opp til en forverring på 0,8 pst. av BNP. Dette innebærer at nettoutgiftsveksten maksimalt skal utgjøre 4,4 pst., mens Romania har lagt opp til 11 pst.

Kommisjonen anslår at Romanias nominelle underskudd, som er utgangspunktet for å underlegge land underskuddsproseduren, vil øke fra 3,7 pst. av BNP i 2019 til 4,4 pst. av BNP i 2020. Basert på Kommisjonens anbefaling vil imidlertid det nominelle budsjettunderskuddet komme under 3 pst. av BNP i 2020. Det foreslås derfor ikke å iverksette Stabilitets- og vekstpaktens underskuddsprosedure i denne omgang.

Kommisjonen anslår nå Ungarns strukturelle budsjettunderskudd i 2019 til 3,3 pst. av BNP. Dette er en forbedring med 0,5 prosentenheter, som kun er halvparten av Rådets anbefaling fra juni i fjor. Kommisjonen foreslo på denne bakgrunn en ny anbefaling om en forbedring av det strukturelle underskuddet på 0,75 pst. av BNP i 2020. Ungarn har lagt opp til en forbedring på 1,2 pst. av BNP. Over toårsperioden 2019-20 legger Ungarn og Kommisjonen således opp til lik konsolidering.

Kommisjonen anslår at Ungarns nominelle budsjettunderskudd går gradvis ned fra 2,3 pst. av BNP i 2018 til 0,8 pst. av BNP i 2021. Det strukturelle underskuddet ventes å falle fra 3,8 til 1,5 pst. av BNP i samme periode.

ECOFIN vedtok anbefalinger i tråd med Kommisjonens forslag.

Økonomisk utvikling i EU - Europakommisjonens høstprognoser 2019

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

I denne delen omtales Europakommisjonens siste økonomiske prognoser, som ble offentliggjort 7. november 2019.

Hovedbildet i Europakommisjonens høstprognoser for 2019-21 er fortsatt svak økonomisk vekst og betydelig risiko for svakere utvikling enn anslått.

Etter solide 2,4 pst. i 2017 (sterkest på ti år) avtok BNP-veksten i euroområdet til 1,9 pst. i 2018. Veksten ventes å avta raskt videre til 1,1 pst. i 2019 før en utflating på 1,2 pst. i 2020 og 2021. Dette er en mindre nedjustering fra Kommisjonens sommerprognosen, og anslagene ligger mellom ferske anslag fra OECD og IMF.

Særlig privat forbruk, men også realinvesteringer og offentlig konsum vil være drivkreftene for veksten. Utenrikshandelen og lagerendringer ventes å trekke ned veksten med til sammen 0,7 prosentpoeng i 2019 og virke svakt negativt også i 2020-21. Pengepolitikken vil være

meget ekspansiv (teknisk anslått uendret styringsrente ut 2021) og finanspolitikken svakt ekspansiv i hele anslagsperioden.

Nedsiderisikoen i anslagene vurderes å være betydelig. Eksternt er dette knyttet til risiko for ytterligere eskalering av handelsspenningene og at tiltak for å øke veksten, særlig i Kina, ikke blir så effektive som lagt til grunn. Det er også fare for at nedturen i industrien vil smitte over på tjenestesektorene, som vil påvirke innenlandsk etterspørsel, sysselsetting mv. En annet risikofaktor er Brexit. I anslagene er det som en teknisk forutsetning lagt til grunn uendret handelsmønster med Storbritannia.

Arbeidsledigheten i euroområdet, som ventes å avta i en lavere takt enn tidligere, anslås å komme ned i 7,3 pst. av arbeidsstyrken i 2021. Dette vil være det laveste nivået siden århundreskiftet. Ledigheten i EU28, som allerede i dag ligger klart under tidligere registreringer i dette århundret, er anslått til 6¼ pst. i hele perioden.

Prisstigningen (KPI) i euroområdet ventes å falle fra 1,8 pst. i 2018 til 1¼ pst. i anslagsperioden. Kommisjonens anslag baserer seg på en oljepris (Brent) på 63 USD per fat i 2019 og 6-7 USD per fat lavere i 2020-21.

Etter å ha avtatt jevnt i en årrekke ventes det offentlige budsjettunderskuddet i euroområdet å øke fra 0,5 pst. av BNP i 2018 til 0,8 pst. av BNP i 2019, for første gang siden 2009.

Underskuddet ventes å øke svakt videre til 0,9 og 1,0 pst. av BNP i hhv. 2020 og 2021. Det strukturelle (aktivitetskorrigerte) underskuddet anslås å øke med 0,1 pst. av BNP i 2019, 0,2 pst. i år og med 0,1 pst. av BNP igjen i 2021.

Euroområdet. Anslag over økonomiske hovedstørrelser (november 2019):

Prosentvis endring per år

	2016	2017	2018	2019	2020	2021
BNP-vekst	1,9	2,5	1,9	1,1	1,2	1,2
Arbeidsledighet (pst. av arbeidsstyrken)	10,0	9,1	8,2	7,6	7,4	7,3
Inflasjon (harmonisert KPI)	0,2	1,5	1,8	1,2	1,2	1,3
Offentlig budsjettbalanse (pst. av BNP)	-1,4	-0,9	-0,5	-0,8	-0,9	-1,0
Memo: BNP-vekst EU28	2,0	2,6	2,0	1,4	1,4	1,4
BNP-vekst EU27	2,0	2,7	2,1	1,4	1,4	1,4
Global BNP-vekst	3,2	3,7	3,6	2,9	3,0	3,1

Kilde: Europakommisjonen

BNP- vekst

BNP-veksten i EU og euroområdet avtok markert gjennom 2018. Den gjennomsnittlige kvartalsveksten ble mer enn halvert fra 0,4 pst. i første halvår til 0,15 pst. i andre. Etter et lysglimt i 1. kvartal 2019 med 0,4 pst. har veksten de siste kvartalene falt tilbake til 0,1-0,2 pst. igjen. Den kvartalsvise BNP-veksten i EU28 er noe sterkere, men har et tilsvarende mønster som euroområdet.

Den svake økonomiske veksten den senere tiden skyldes en klar svekkelse i den globale etterspørselen og stagnasjon i verdenshandelen med varer samt strukturelle skift som påvirker industrien. Et eksempel på slikt strukturelt skift er forbrukernes økte preferanser for elbiler fremfor fossilbiler. Dermed har nedsiderisikoen knyttet til handelsspenninger og geopolitisk risiko, som ble fremhevet i vårprognosene, materialisert seg i løpet av det siste halvåret. Ledende indikatorer tyder på fortsatt svak utvikling i industrien globalt – og dermed også utsiktene for økonomisk vekst i EU.

Fortsatte globale handelsspenninger og usikkerheten knyttet til det fremtidige forholdet¹ mellom Storbritannia og EU, forsterket av strukturelle skift, vil også fremover trekke ned den økonomiske veksten. På denne bakgrunn har Kommisjonen anslått BNP-veksten til å falle fra 1,9 pst. i 2018 til 1,1 pst. i 2019 og 1,2 pst. i 2020 og 2021. 2020-anslaget trekkes opp med 0,2 prosentpoeng som følge av usedvanlig mange virkedager i enkelte medlemsland, særlig i Tyskland. Anslaget for 2019 og 2020 er nedjustert med hhv. 0,1 og 0,2 prosentpoeng fra Kommisjonens sommer-anslag.

I EU28 ventes veksten i BNP å være 1,4 pst. i alle tre årene i anslagsperioden.

Kvartalsveksten i euroområdet ventes å ligge flat på 0,3 pst. ut 2021 med unntak av inneværende års to siste kvartaler, der Kommisjonen har lagt til grunn hhv. 0,1 og 0,2 pst.

Kommisjonen fremfører at grunntrekkene ved europeisk økonomi, som blant annet det robuste arbeidsmarkedet, er så pass sterke at de vil kunne motstå motvinden utenfra og dermed unngå en resesjon. Men samtidig er den innenlandske etterspørselen ikke sterk nok til å dra BNP-veksten særlig opp.

Den viktigste drivkraften for veksten i euroområdet er privat forbruk. Bruttoinvesteringer vil bidra mest i 2019, men vil avta raskt de to neste årene. Også offentlig konsum gir et stabilt, positivt bidrag. Forbruket trekkes opp av fortsatt positiv, men svakere utvikling i arbeidsmarkedet og høyere reallønnsvekst. Pengepolitikken i euroområdet ventes fortsatt å være meget ekspansiv. Kommisjonen har som en teknisk forutsetning antatt at pengemarkedsrenten vil holde seg på -0,5 pst. i både 2020 og 2021. Samtidig vil næringslivet dra nytte av lave obligasjonsrenter. Videre ventes finanspolitikken å være svakt ekspansiv i

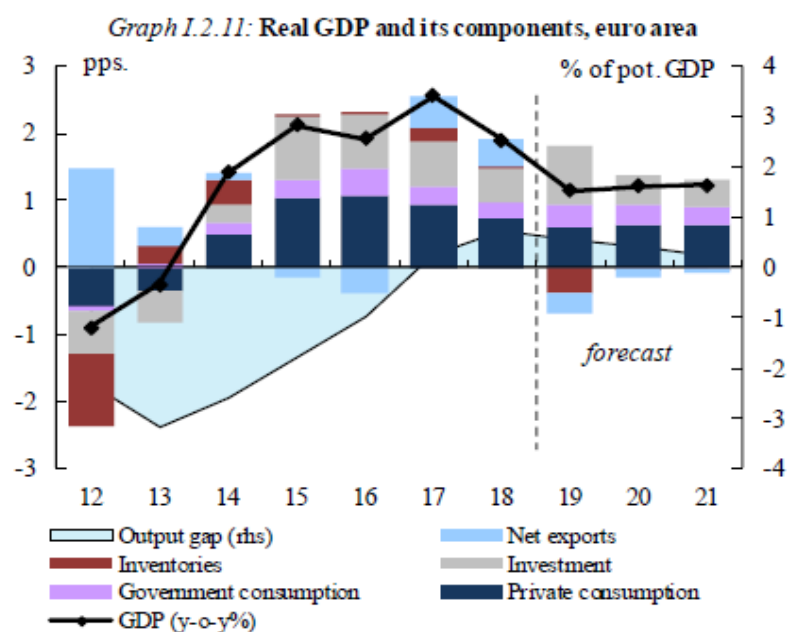
---

¹ Kommisjonen har som en rent teknisk forutsetning lagt til grunn i høstprognosene at handelsmønsteret forblir uendret i anslagsperioden.

2019 og 2020. Dette skyldes blant annet omlegging av politikken i overskuddslandene Tyskland og Nederland. 2021 er basert på uendret finanspolitikk.

Vekstbidraget fra nettoeksporten, som var meget viktig i 2017 og 2018, ventes å bidra negativt med 0,3 prosentpoeng i 2019 og 0,1 prosentpoeng de to påfølgende årene. Lagerendringer ventes også å trekke ned BNP-veksten med 0,4 prosentpoeng i 2019 og virke nøytralt deretter. Reduksjonen i Euroområdet BNP fra 2,5 pst. i 2017 til 1,1 pst. i 2019 kan i sin helhet forklares med forverring i nettoeksporten (0,8 prosentpoeng) og lagerendringer (0,6 prosentpoeng).

Som det fremgår av figuren nedenfor, er det nå et positivt produksjonsgap etter den solide veksten de senere årene. Med anslått vekst lavere enn trendveksten antas dette positive produksjonsgapet å avta i anslagsperioden.

Kilde: Europakommisjonen

Kommisjonen anslår positiv BNP-vekst i samtlige EU-land i anslagsperioden 2019-21. Veksten varierer imidlertid betydelig mellom land. Tyskland og Italia med vekstanslag på hhv. 0,4 og 0,1 pst. i 2019 bidrar vesentlig til den svake utviklingen i euroområdet. Tyskland ventes å ligge noe under veksten i euroområdet også i 2020-21, mens Italia fortsatt vil ligge klart under. Spania trekker opp med om lag 2 pst. i 2019 og 1½ pst. i 2020-21. Frankrike vil også trekke snittet litt opp. Samtlige 13 land – i hovedsak i Sentral- og Øst-Europa – som ble EU-medlemmer i 2004 eller senere, har BNP-vekst på godt over 2 pst. i hele perioden 2019-21. Storbritannia ventes å ha en BNP-vekst på 1,4 pst. i både 2020 og 2021. Som nevnt, er anslagene basert på uendret handelsmønster i hele perioden. En hard Brexit vil særlig ramme Storbritannia hardt.

Risiko

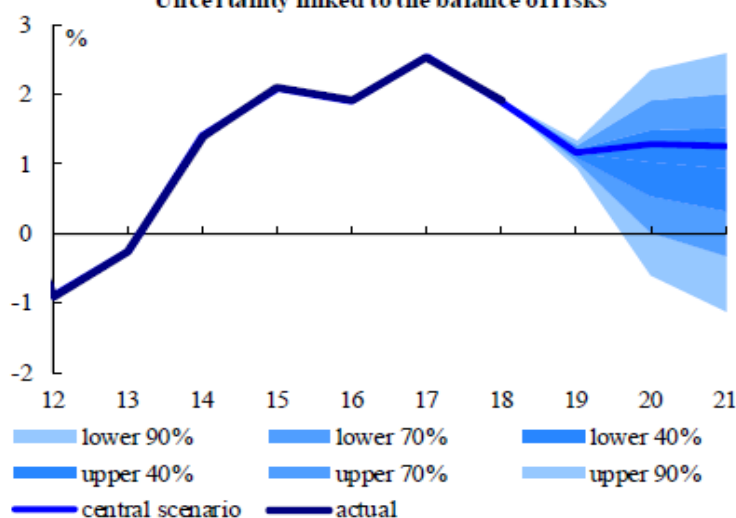
Kommisjonen mener at europeisk økonomi står overfor en periode med svært høy risiko. Selv om en del av risikoen knyttet til internasjonal handel og geopolitisk usikkerhet har materialisert seg, er det også fremover betydelig risiko knyttet til disse og andre forhold. En ytterligere eskalering av handelsspenningene mellom USA og Kina samt faren for utvidelse av amerikanske tiltak rettet mot EU, herunder toll på import av europeiske biler, fremheves særlig. Andre eksterne risikofaktorer som trekkes frem er faren for økte geopolitiske spenninger i Midtøsten som kan vesentlig høyere oljepriser. samt faren for en sterkere avmatning i Kina enn lagt til grunn i anslagene. Sistnevnte kan utløses dersom virkningene av tiltakene for å holde veksten oppe blir svakere enn ventet. Klimarisiko nevnes også, men det pekes på at konsekvensene av risikoen for økonomisk vekst er større på noe sikt.

Som EU-interne risikofaktorer trekker Kommisjonen frem faren for at den svake utviklingen i industrien skal smitte over på andre sektorer, brå endringer i finansmarkedene og en uordnet Brexit. Større smitteeffekter fra industrien til tjenestesektorene enn de relativt små som er lagt til grunn kan skape frykt for økt arbeidsledighet og dermed lavere tillitt med svakere privat forbruk og økonomisk utvikling som resultat. Når det gjelder forholdet mellom Storbritannia og EU har Kommisjonen lagt til grunn uendret handelsmønster i hele perioden. Særlig vil en uordnet Brexit kunne dempe den økonomiske veksten i EU og euroområdet, men klart mer i Storbritannia.

Kommisjonen vurderer at risikoen for at BNP-veksten blir høyere enn anslått som relativt beskjeden. En slik utvikling er i første rekke knyttet til om handelsspenningene skulle avta med økt tillit og internasjonal handel som resultat. Dette vil særlig gavne EU som en åpen og sterkt integrert økonomi. Mer effektive kinesiske tiltak enn ventet for å holde veksten oppe kan ha positive virkninger. Det samme gjelder dersom finanspolitikken i euroområdet blir mer ekspansiv enn ventet.

Kommisjonen illustrerer risikoen i anslagene for euroområdet med følgende figur:

Graph I.2.45: Euro area GDP forecast - Uncertainty linked to the balance of risks

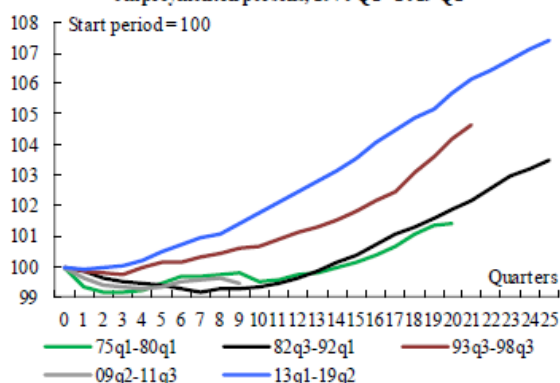

Kilde: Europakommisjonen

Sysselsetting og arbeidsledighet

Det nåværende økonomiske oppsvinget i EU, som i historisk målestokk har vært svakt, har skapt historisk mange jobber, se figuren til venstre under. Motstykket til dette har vært svak produktivitetsvekst.

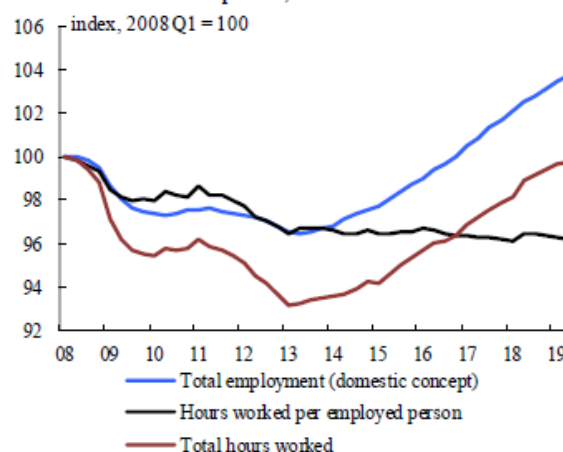
Graph I.2.19: Comparison of recoveries in the euro area, employment in persons, 1970 Q1 - 2019 Q2

Note: Recoveries according to decisions by the CEPR Business Cycle Dating Committee (data sources: AWM database and Eurostat).

Kilde: Europakommisjonen

Graph I.2.20: Employment and hours worked per employed person, euro area

Antallet sysselsatte i euroområdet er nå nær 4 pst. høyere enn ved forrige rekordnivå i 1. kvartal 2008, jf. figuren til høyre over. Antallet timeverk er imidlertid fortsatt litt lavere enn før finanskrisen. Dette skyldes blant annet en markert økning i deltidsarbeid de første årene etter finanskrisen. Deltidsandelen av samlet sysselsetting har holdt seg tilnærmet stabil siden 2014.

Sysselsettingsveksten i euroområdet ventes å avta fra 1½ pst. de siste årene via 1 pst. i 2019 til ½ pst. i 2020-21.

Arbeidsledigheten i euroområdet ventes å falle gradvis fra 8,2 pst. i 2018 til 7,6 pst. i 2019 og videre til 7,3 pst. i 2021, mens EU28 anslås å komme ned på 6,2 pst. For EU28 er dette godt under det laveste nivået før finanskrisen, mens euroområdet så vidt kommer under i slutten av anslagsperioden.

Arbeidsledigheten ventes å avta i de fleste landene i anslagsperioden. Noen større land, som Tyskland, Nederland og Storbritannia, har beskjedne økninger fra relativt lave nivåer. Frankrike ventes å ha positiv utvikling fra 9 pst. i 2018 til 8 pst. i 2021. Ledigheten i Spania faller fra over 15 til under 13 pst. i samme periode, mens den i Hellas faller fra 19 til 14 pst. Lavest arbeidsledighet ventes i Tsjekkia med 2-2¼ pst. i hele perioden.

Den avtakende arbeidsledigheten kombinert med et stort antall ledige stillinger er indikasjon på et strammere arbeidsmarked. Dette er reflektert i høyere lønnsvekst fra 2018. Den høyere lønnsveksten ventes å være ved selv om den lave økonomiske veksten vil påvirke arbeidsmarkedet med et visst etterslep. Situasjonen i arbeidsmarkedet varierer betydelig mellom sektorer og land. Tjenestesektoren og bygg- og anlegg i mange land rapporterer om mangel på arbeidskraft, mens det ikke er tilfellet i samme grad i den hardt rammede industrien.

Inflasjon

Den underliggende inflasjonen, dvs. uten energi og ubearbeidede landbruksvarer, har jevnt over ligget i området 1–1¼ pst. de siste årene.

Kommisjonen anslår at KPI i euroområdet vil avta fra 1,8 pst. i 2018 til å ligge flatt på 1¼ pst. i perioden 2019-21. Dette er en nedjustering med ¼ pst. fra vårprognosen i mai.

Nedjusteringen har sammenheng med prisutviklingen på energi som følge av nedjusterte oljeprisprognoser.

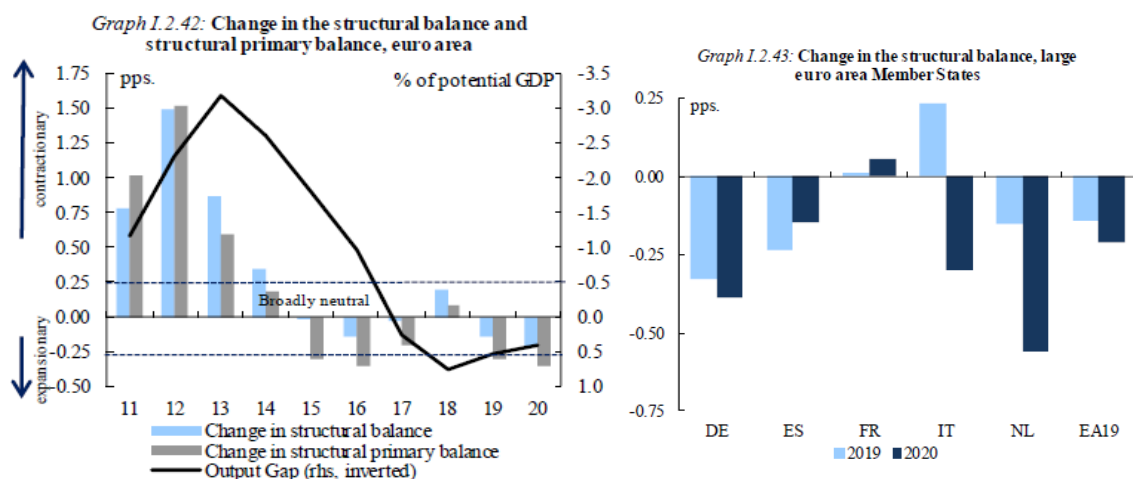
Sysselsettingsraten (sysselsatte som andel av befolkningen i arbeidsdyktig alder) i både euroområdet og EU anslås å øke fra 62 i 2018 til nær 63 pst. i 2021.

Offentlige finanser

Etter å ha avtatt jevnt i en årrekke ventes det offentlige budsjettunderskuddet i euroområdet å øke fra 0,5 pst. av BNP i 2018 til 0,8 pst. av BNP i 2019, for første gang siden 2009.

Underskuddet ventes å øke svakt videre til 0,9 og 1,0 pst. av BNP i hhv. 2020 og 2021. 2021 er basert på uendret finanspolitikk fra 2020 i det enkelte medlemsland.

Det strukturelle (aktivitetskorrigerede) underskuddet anslås å øke med 0,1 pst. av BNP i 2019, 0,2 pst. i 2020 og med 0,1 pst. av BNP igjen i 2021.

Kilde: Europakommisjonen

Figuren til venstre viser endringene i den strukturelle budsjettbalansen siden 2011. Etter kraftig reell konsolidering de første årene, har den strukturelle budsjettbalansen samlet vært tilnærmet uendret i perioden 2015-18. Også for 2019 og 2020 anslås denne balansen å ligge innenfor Kommisjonens definisjon av nøytral finanspolitikk, dvs. innenfor +/- 0,25 pst. av BNP. Dersom man måler med utgangspunkt i endring i strukturell primærbalanse (aktivitets- og rentekorrigert), anslås finanspolitikken som mer ekspansiv.

I figuren til høyre fremgår det at Tyskland, Spania og Nederland fører ekspansiv finanspolitikk i både 2019 og 2020. Særlig Nederland, men også Tyskland, som begge har blitt sterkt oppfordret til å redusere budsjettoverskuddet for å bidra til vekst i eget land og euroområdet, synes m.a.o. å følge oppfordringene.

Tyskland, Irland, Hellas, Kypros, Litauen, Luxembourg, Malta, Nederland, Østerrike, Slovenia, Bulgaria, Danmark, Kroatia og Sverige ventes å ha budsjettoverskudd eller -balanse i hele perioden 2019-21, mens Portugal svinger fra underskudd til overskudd i løpet av perioden og Tsjekkia går motsatt vei. Romania anslås å ha underskudd som overskrider Stabilitets- og vekstpaktens grense på 3 pst. av BNP i hele perioden, mens Frankrike så vidt vil tippe over i 2019 før det kommer under igjen i 2020-21.

Den offentlige gjelden i euroområdet nådde toppen i 2014 med 94 pst. av BNP. Den gradvise reduksjonen de siste årene ventes å fortsette slik at gjelden i 2021 anslås til 84 pst. av BNP. I EU28 har gjelden en tilsvarende utvikling på et nivå som er i underkant av 5 prosentpoeng lavere. I 2021 vil fortsatt Hellas (163), Italia (137) og Portugal (114) ha en offentlig gjeld på over 100 pst. av BNP. I samme år ventes 17 land å oppfylle Stabilitets- og vekstpaktens gjeldsgrense på maksimalt 60 pst. av BNP.

Ved presentasjonen av anslagene gjentok visepresident Dombrovskis tidligere oppfordringer fra Kommisjonen og andre om at euroland med budsjettoverskudd bør redusere dette for å øke etterspørselen og bidra til å motvirke konjunktursvekkelsen. På den annen side ble land med høy offentlig gjeld sterkt oppfordret til å føre en ansvarlig finanspolitikk for å bygge ned

gjelden.

Tabellen nedenfor gjengir økonomiske hovedstørrelser på enkeltland og aggregert nivå.

Overview - the autumn 2019 forecast

	Real GDP			Inflation			Unemployment rate			Current account			Budget balance		
	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021	2019	2020	2021
Belgium	1.1	1.0	1.0	1.3	1.4	1.4	5.5	5.4	5.3	-0.8	-0.9	-1.0	-1.7	-2.3	-2.6
Germany	0.4	1.0	1.0	1.3	1.2	1.4	3.2	3.4	3.5	7.0	6.8	6.4	1.2	0.6	0.2
Estonia	3.2	2.1	2.4	2.4	2.1	2.2	5.1	5.4	5.8	1.4	1.6	1.6	-0.2	-0.2	-0.2
Ireland	5.6	3.5	3.2	0.8	1.1	1.4	5.2	5.0	5.0	0.8	1.3	1.7	0.2	0.3	0.6
Greece	1.8	2.3	2.0	0.5	0.6	0.9	17.3	15.4	14.0	-0.8	-1.1	-0.9	1.3	1.0	1.1
Spain	1.9	1.5	1.4	0.9	1.1	1.4	13.9	13.3	12.8	2.4	2.5	2.6	-2.3	-2.2	-2.1
France	1.3	1.3	1.2	1.3	1.3	1.3	8.5	8.2	8.0	-0.4	-0.6	-0.6	-3.1	-2.2	-2.2
Italy	0.1	0.4	0.7	0.6	0.8	1.1	10.0	10.0	10.0	2.9	2.9	2.9	-2.2	-2.3	-2.7
Cyprus	2.9	2.6	2.3	0.6	0.7	1.3	7.2	6.3	5.7	-8.1	-10.6	-11.1	3.7	2.6	2.4
Latvia	2.5	2.6	2.7	3.1	2.5	2.3	6.6	6.4	6.4	-0.8	-1.4	-1.8	-0.6	-0.6	-0.6
Lithuania	3.8	2.4	2.4	2.4	2.2	2.1	6.2	6.2	6.2	1.2	1.5	1.8	0.0	0.0	0.0
Luxembourg	2.6	2.6	2.6	1.7	1.6	1.9	5.3	5.3	5.3	4.4	4.4	4.4	2.3	1.4	1.4
Malta	5.0	4.2	3.8	1.6	1.7	1.7	3.6	3.5	3.6	9.0	8.5	8.2	1.2	1.0	1.0
Netherlands	1.7	1.3	1.3	2.6	1.4	1.5	3.5	3.7	4.1	9.8	9.0	8.6	1.5	0.5	0.4
Austria	1.5	1.4	1.4	1.5	1.6	1.6	4.6	4.6	4.6	2.2	2.1	2.2	0.4	0.2	0.4
Portugal	2.0	1.7	1.7	0.3	1.1	1.4	6.3	5.9	5.6	-0.4	-0.7	-1.0	-0.1	0.0	0.6
Slovenia	2.6	2.7	2.7	1.8	1.9	2.0	4.4	4.2	4.2	5.8	5.5	5.1	0.5	0.5	0.6
Slovakia	2.7	2.6	2.7	2.7	2.5	2.2	5.8	5.7	5.6	-2.4	-2.6	-2.3	-0.9	-1.2	-1.3
Finland	1.4	1.1	1.0	1.2	1.4	1.5	6.7	6.5	6.4	-1.3	-1.5	-1.7	-1.1	-1.4	-1.6
Euro area	1.1	1.2	1.2	1.2	1.2	1.3	7.6	7.4	7.3	3.3	3.2	3.1	-0.8	-0.9	-1.0
Bulgaria	3.6	3.0	2.9	2.4	1.6	2.1	4.4	4.1	4.0	5.5	5.5	5.4	1.1	0.9	0.9
Czechia	2.5	2.2	2.1	2.6	2.3	2.0	2.1	2.2	2.3	0.0	0.5	0.7	0.2	-0.1	-0.3
Denmark	2.0	1.5	1.6	0.8	1.3	1.4	4.9	4.8	4.7	7.1	6.7	6.7	2.2	0.5	0.0
Croatia	2.9	2.6	2.4	0.9	1.4	1.5	6.9	5.8	4.9	1.6	0.7	0.3	0.1	0.0	0.0
Hungary	4.6	2.8	2.8	3.4	3.1	3.0	3.4	3.4	3.4	-1.2	-0.8	-0.7	-1.8	-1.0	-0.8
Poland	4.1	3.3	3.3	2.2	2.6	2.5	3.5	3.6	3.5	-0.4	-0.4	-0.1	-1.0	-0.2	-0.9
Romania	4.1	3.6	3.3	3.9	3.5	3.4	3.9	4.2	4.3	-5.1	-5.3	-5.4	-3.6	-4.4	-6.1
Sweden	1.1	1.0	1.4	1.7	1.5	1.6	6.8	7.1	7.2	3.6	4.1	4.5	0.3	0.1	0.1
EU27	1.4	1.4	1.4	1.4	1.4	1.6	6.8	6.7	6.5	3.0	2.9	2.8	-0.7	-0.8	-1.0
United Kingdom	1.3	1.4	1.4	1.8	2.0	2.2	3.8	4.0	4.1	-4.3	-4.2	-4.2	-2.2	-2.4	-2.2
EU	1.4	1.4	1.4	1.5	1.5	1.7	6.3	6.2	6.2	1.9	1.8	1.8	-0.9	-1.1	-1.2
China	6.1	5.8	5.6	:	:	:	:	:	:	0.8	0.7	0.6	:	:	:
Japan	0.9	0.4	0.6	0.5	1.1	0.7	2.3	2.2	2.2	3.5	3.5	3.3	-2.8	-2.6	-2.2
United States	2.3	1.8	1.6	1.8	2.1	2.0	3.7	3.7	3.7	-2.5	-2.5	-2.5	-6.7	-6.7	-6.7
World	2.9	3.0	3.1	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:	:

Kilde: Europakommisjonen

Statistikk og indikatorer

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

BNP-utviklingen i 3. kvartal 2019

Eurostats oppdaterte regnskapstall viser at sesongjustert BNP-vekst i 3. kvartal 2019 var 0,2 pst. i euroområdet og 0,3 pst. i EU28. For euroområdet er dette uendret fra kvartalet før, mens EU er 0,1 prosentpoeng opp fra 2. kvartal.

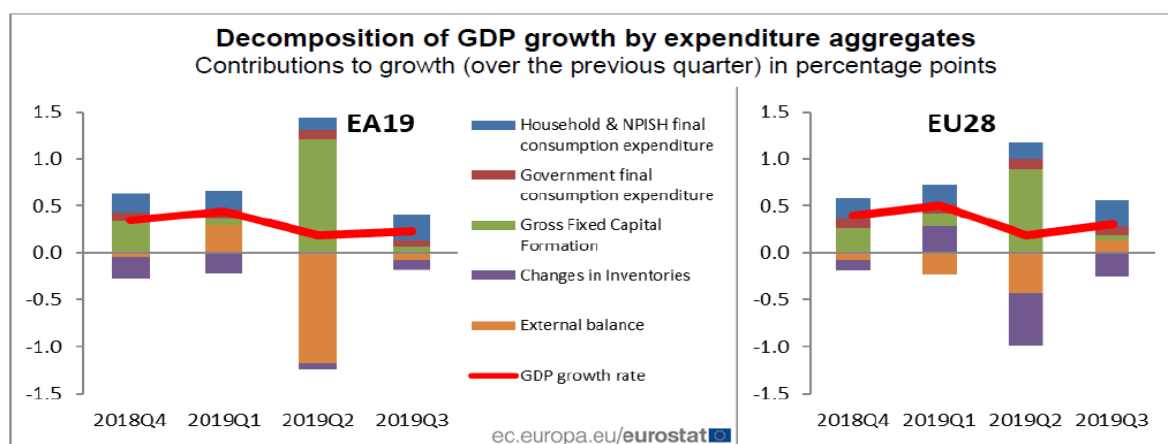
BNP-veksten i 3. kvartal fra samme periode året før var 1,2 pst. i euroområdet og 1,4 pst. i EU28. For begge aggregater er dette uendret fra 2. kvartal.

	Percentage change compared with the previous quarter				Percentage change compared with the same quarter of the previous year			
	2018Q4	2019Q1	2019Q2	2019Q3	2018Q4	2019Q1	2019Q2	2019Q3
EA19	0.3	0.4	0.2	0.2	1.2	1.4	1.2	1.2
EU28	0.4	0.5	0.2	0.3	1.5	1.7	1.4	1.4

Kilde: Eurostat

Som det fremgår av figuren nedenfor, kom vekstbidraget i 3. kvartal i hovedsak fra privat forbruk i både Euroområdet og EU28. Realinvesteringene bidro også svakt positivt, mens lagerendringer bidro negativt til BNP-veksten, særlig i EU28. Utenrikshandelen bidro negativt til veksten i euroområdet og positivt i EU samlet.

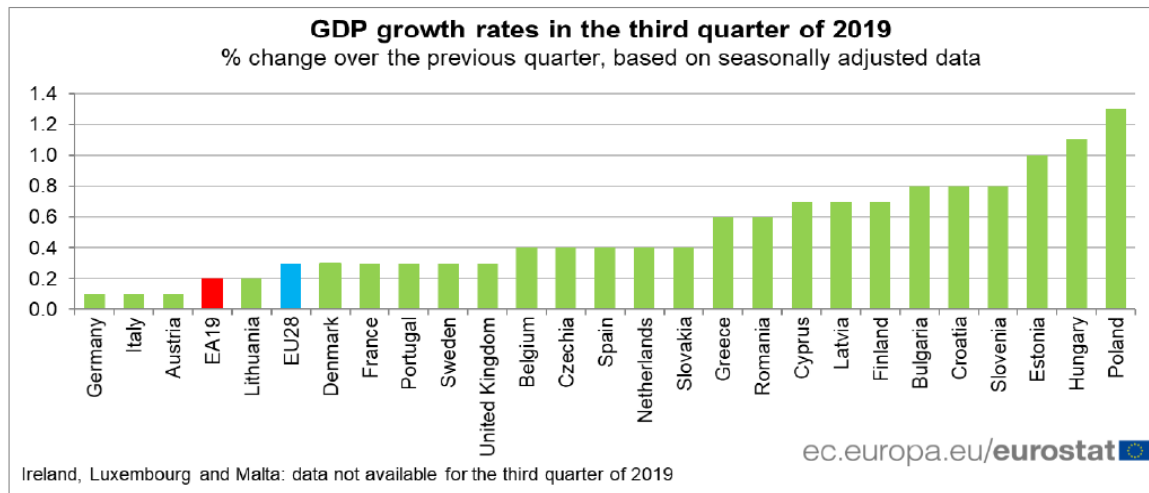
Bidragene fra de ulike komponentene er i 3. kvartal tilbake til det mer normale etter uvanlig store utslag i 2. kvartal. særlig i det positive bidraget fra realinvesteringer og negativt bidrag fra utenrikshandelen.

Kilde: Eurostat

Som det fremgår av figuren nedenfor, varierte BNP-veksten i 3. kvartal 2019 betydelig mellom land. Polen hadde sterkest vekst med 1,3 pst. (kvartal-kvartal), fulgt av Ungarn med 1,1 pst. og Estland med 1,0 pst. Blant de største eurolandene vokste Spania med 0,4 pst. og Frankrike med 0,3 pst. Tyskland unngikk så vidt teknisk resesjon (definert som to kvartaler på rad med negativ vekst) med 0,1 pst. vekst i 3. kvartal etter -0,2 pst. i 2. kvartal. Italia fortsatte i en stabil

rekke med BNP-vekst på 0,1 pst. Storbritannias BNP økte med 0,3 pst. etter -0,2 pst. i kvartalet før.

Kilde: Eurostat

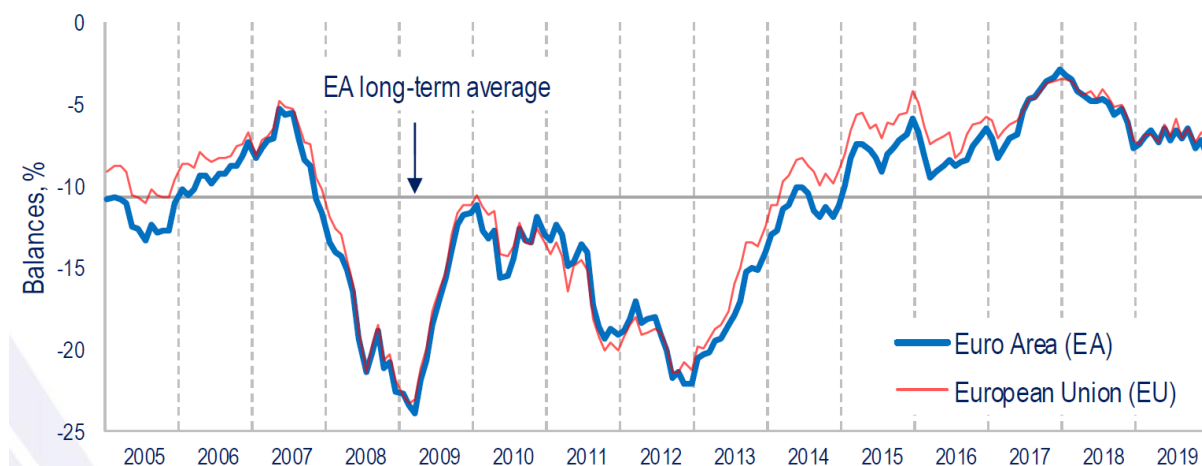
BNP-veksten fra tilsvarende kvartal året før var også sterkest i de nye medlemslandene f.o.m. 2004. De fleste av disse hadde en BNP-vekst på over 2½ pst. Ungarn var på topp med 4,8 pst., fulgt av Polen og Estland med 4,1 pst. (Irland, som det ikke foreligger tall for ennå, lå imidlertid høyest i 2. kvartal med firekvartalersvekst på 6 pst.). Blant de største EU-landene vokste Spania med 2,0 pst., fulgt av Frankrike med 1,4 pst. og Storbritannia med 1,0 pst. Tyskland og Italia var de to svakest voksende økonomiene i Europa med en BNP-vekst på hhv. 0,5 og 0,3 pst. i 3. kvartal sammenlignet med tilsvarende kvartal året før.

Tilliten blant bedrifter og forbrukere

Kommisjonens brede tillitsindikator (Economic Sentiment Indicator – ESI) viste i desember en svak økning for euroområdet, mens den for EU28 var uendret. Etter å ha nådd det høyeste nivået på 17 år i desember 2017 med 15 pst. over gjennomsnittet de siste 25 år for både euroområdet og EU28, har ESI falt til nå å ligge 1,5 pst. over for euroområdet og på gjennomsnittet i EU samlet.

Blant de store eurolandene økte tilliten betydelig i Italia og Spania. Tyskland hadde en mer beskjeden økning, mens Frankrike og Nederland hadde en viss nedgang. Utenfor euroområdet viste ESI markerte fall i Polen og Storbritannia.

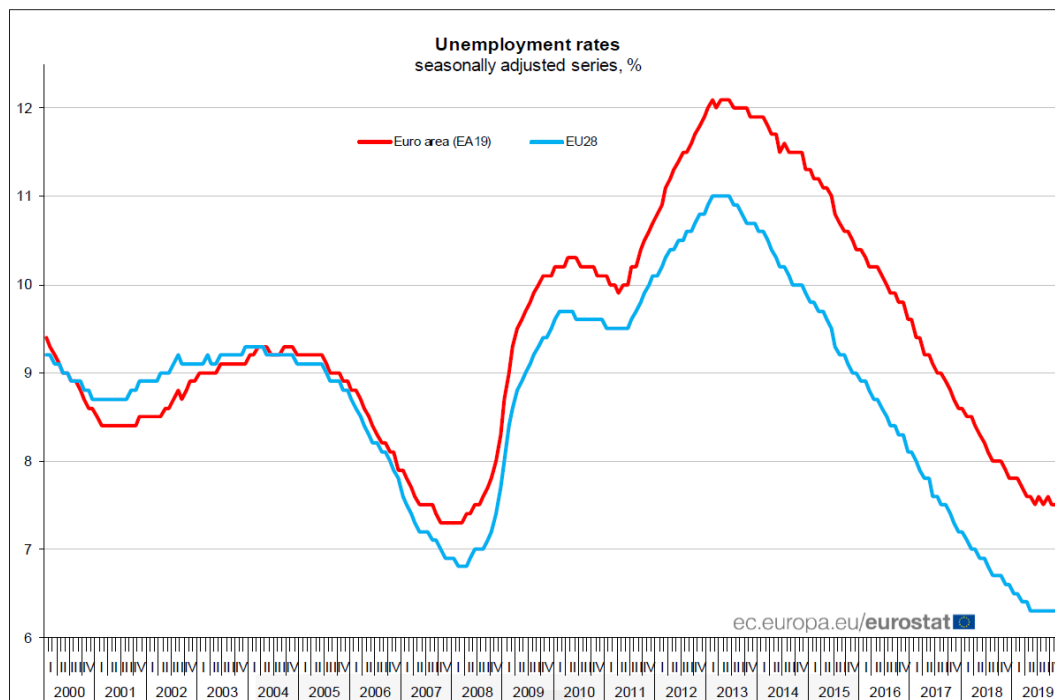
I euroområdet økte tilliten særlig i tjeneste- og anleggssektorene, men også i detaljhandelen, mens særlig forbrukertilliten trakk ned. Tilliten i industrien var omtrent uendret. De samme tre sektorene trakk opp i EU28, men her var det største fallet i industrisektoren, mens forbrukertilliten viste et mindre negativt utslag.

Kilde: Europakommisjonen

Arbeidsmarkedet

Den markerte reduksjonen i arbeidsledigheten siden toppen i 2013 har flatet ut det siste halvåret. Den sesongjusterte arbeidsledigheten i euroområdet var 7,5 pst. i november 2019 – uendret fra oktober. Dette er det laveste nivået siden juli 2008, og ledigheten har i dette århundret kun vært lavere i noen kvartaler i 2007-08. For ett år siden var ledigheten 7,9 pst. For EU samlet var arbeidsledigheten uendret på 6,3 pst., som er det laveste nivået siden Eurostat begynte å offentliggjøre månedlige målinger i januar 2000.

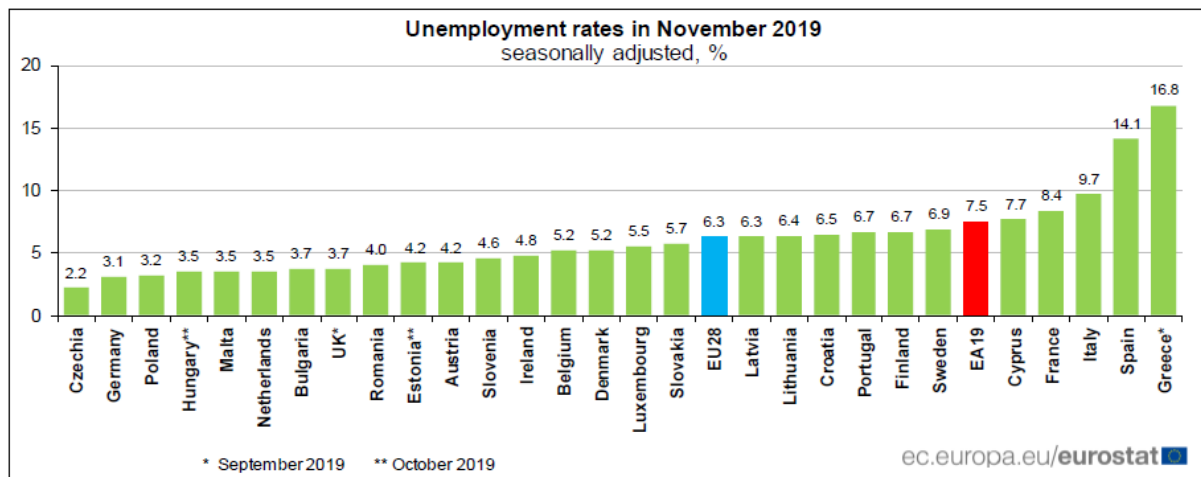

Kilde: Eurostat

I den siste tolv månedersperioden er arbeidsledigheten i EU28 redusert med 768 000 personer, herav vel 624 000 i euroområdet. Antallet ledige i EU har nå kommet ned i 15,6 millioner.

Arbeidsledigheten er lavest i Tsjekia med 2,2 pst., fulgt av Tyskland med 3,1 pst. og Polen med 2,2 pst. Nederland, Ungarn og Malta følger deretter med 3,5 pst. Hellas og Spania ligger fortsatt klart høyest med henholdsvis 16,8 (september) og 14,1 pst.

Sammenlignet med situasjonen for ett år siden har arbeidsledigheten falt i 20 EU-land, vært stabil i to og økt i seks land, herunder Sverige fra 6,5 til 6,9 pst. Den største reduksjonen det siste året er registrert i Hellas (fra 18,8 til 16,8 pst. (september-september), Bulgaria (fra 4,8 til 3,7 pst.) og Estland (fra 5,3 til 4,2 pst.).

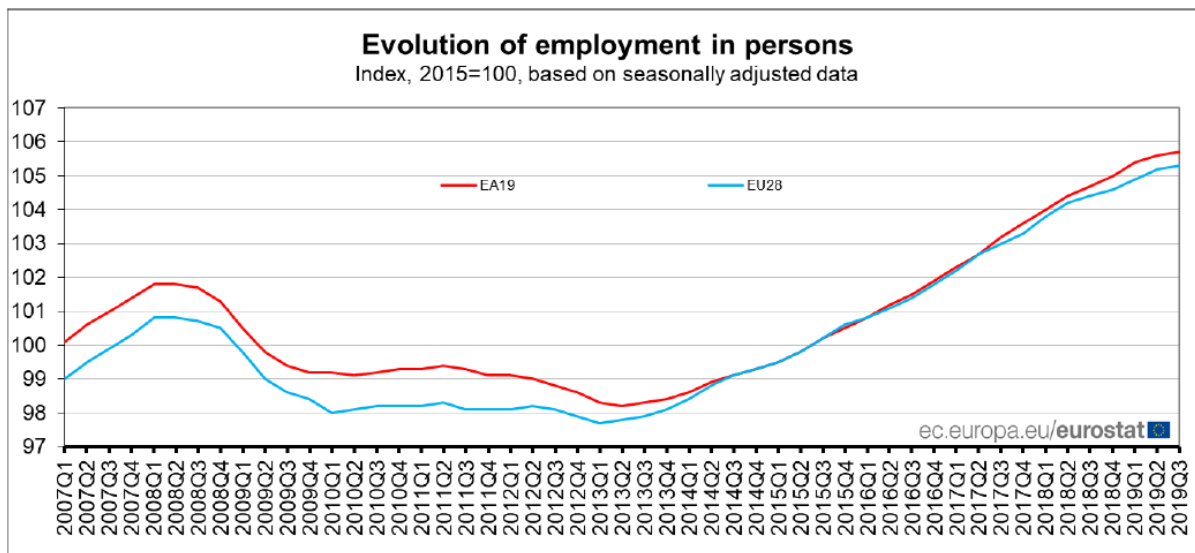

Kilde: Eurostat

Ungdomsledigheten i EU28 og euroområdet er redusert med hhv. 0,5 og 0,7 prosentpoeng det siste året, men var i november fortsatt høye 14,3 pst. i EU28 og 15,6 pst. i euroområdet. Tsjekia ligger lavest med 5,2 pst., fulgt av Tyskland med 5,9 pst. og Nederland med 7,3 pst. I motsatt ende ligger Hellas og Spania med 32 pst. samt Italia med 29 pst.

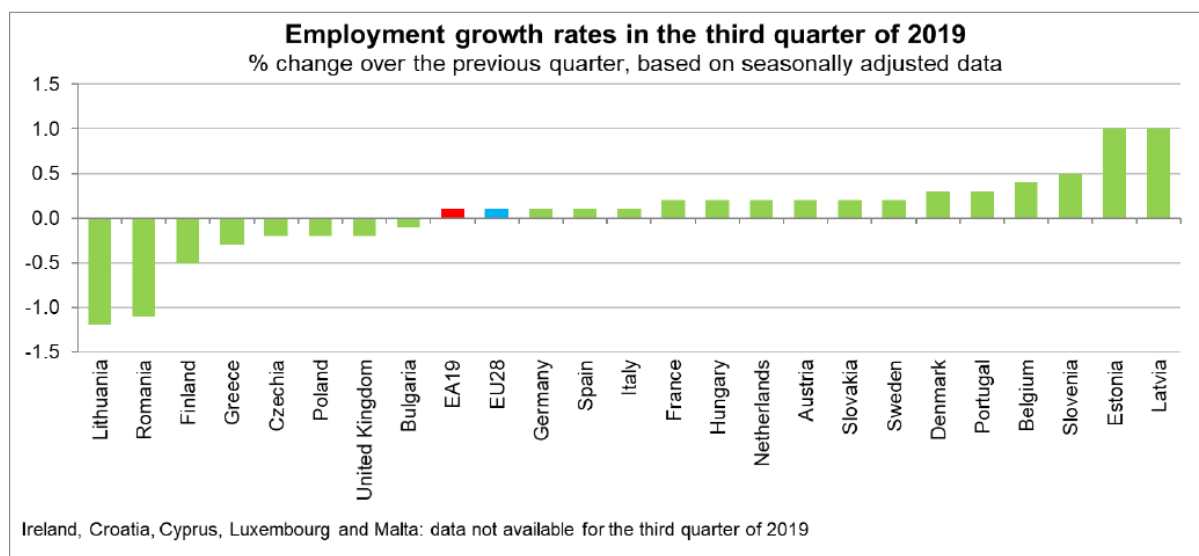
[Sysselsettingen](#) i 3. kvartal 2019 økte sesongjustert med 0,1 pst. i både euroområdet og EU28. Den svakere økonomiske veksten har gitt seg utslag i klart lavere sysselsettingsvekst. Fra samme kvartal året før var økningen på 0,9 pst. i euroområdet og 0,8 pst. i EU28 ned fra en veksttakt på 1½ pst. i 2018.

Antallet sysselsatte i EU28 har nådd 241,5 millioner personer, hvorav 160 millioner i euroområdet. For begge aggregatene er sysselsettingen den høyeste noen gang. Antallet sysselsatte har økt med 17,4 millioner personer i EU28 siden lavpunktet i 2013 etter finanskrisen. Tilsvarende antall for euroområdet er 11,4 millioner.

Kilde: Eurostat

Som det fremgår av figuren nedenfor, hadde Estland og Latvia med 1 pst. klart sterkest sysselsetningsvekst i 3. kvartal. På den andre siden hadde flere land negativ sysselsetningsutvikling i kvartalet – mest i Litauen og Romania med over 1 pst.

Kilde: Eurostat

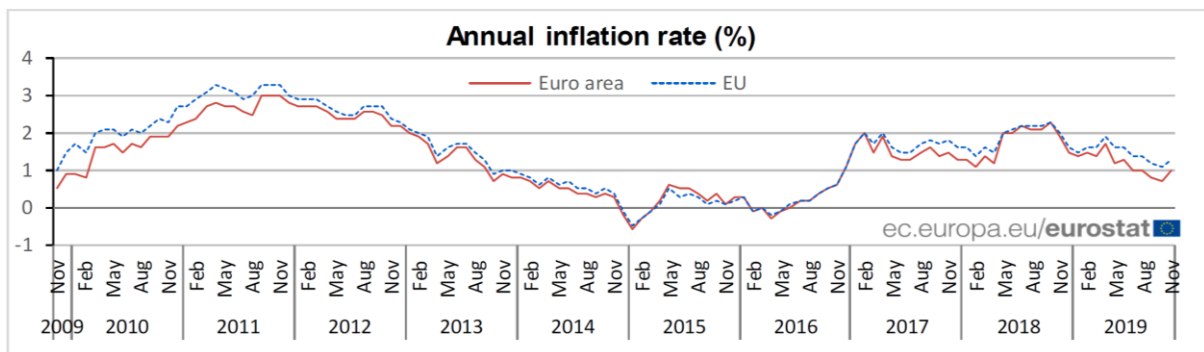
Blant landene som det foreligger tredjekvartalstall for, har Slovenia sterkest vekst i sysselsettingen det siste året med over 2,3 pst., fulgt av Estland, Spania og Hellas med 1,6-1,8 pst. Det foreligger ikke oppdaterte tall for en del små land som har hatt sterkest sysselsetningsvekst det siste året t.o.m. 2. kvartal 2019 (Malta, Luxembourg og Kypros). Svakest utvikling hadde Litauen med et fall i sysselsettingen på 1,7 pst. fra samme kvartal året før. Romania, Latvia og Polen hadde også negativ utvikling.

Prisstigning

[Den årlige prisstigningen](#) (KPI – konsumprisindeksen) i euroområdet tok seg opp fra 0,7 pst. i oktober 2019 til 1,0 pst. i november. KPI ble i første rekke trukket opp av at kjerneinflasjonen

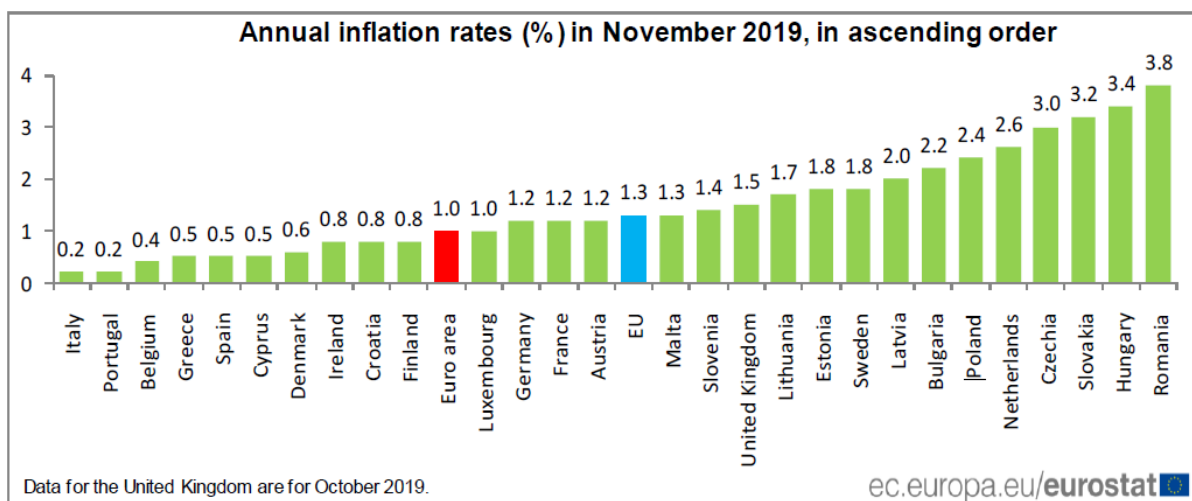
(utenom energi og ubearbeidede landbruksprodukter) økte fra 1,2 pst. i oktober til 1,4 pst. i november. I EU28 økte KPI i samme periode fra 1,1 til 1,3 pst.

Kilde: Eurostat

Svingningene i prisstigningen de siste årene skyldes i all hovedsak svingningene i energipriser, men også prisene for ubearbeidede landbruksprodukter har svingt. KPI uten energi og ubearbeidede landbruksprodukter har ligget relativt stabilt på 1-1¼ pst. de siste årene.

Prisstigningen varierte betydelig mellom land. Høyest lå Romania med 3,8 pst., fulgt av Ungarn, Slovakia og Tsjekia, som også hadde over 3 pst. Kun Nederland (2,6 pst.) blant større euroland overskred ECBs inflasjonsmål om nær opptil 2 pst. Tyskland og Frankrike lå på 1,2 pst., mens Italia – sammen med Portugal – lå lavest av samtlige land med 0,2 pst.

Kilde: Eurostat

Et [tidligestimat](#) for euroområdet i desember 2019 viser at KPI har økt videre til 1,3 pst. Kjerneinflasjonen er imidlertid uendret på 1,4 pst. Ubearbeidede landbruksprodukter trakk totalindeksen opp, mens energi trakk ned.

Eurogruppen

Skrevet av Inger-Johanne Rygh og Bjarne Stakkestad

Arbeid med den økonomiske og monetære union (ØMU)

Eurogruppen i EU27-format (alle EU-land unntatt Storbritannia) har i andre halvår 2019 i all hovedsak drøftet spørsmålene om et eget eurobudsjett og endringer i ESM-trakten (traktaten om euroområdet stabilitetsmekanisme, tilgjengelig [her](#)). Problemstillingene ble forelagt eurotoppmøtet 13. desember 2019.

I Eurotoppmøtet 13. desember fikk Eurogruppen i oppdrag å arbeide videre med følgende problemstillinger:

- i) ferdigstille ESM-traktaten og tilknyttet regelverk.
- ii) arbeide videre med å ferdigstille bankunionen med et felles banksikringsfond (EDIS).
- iii) vurdere muligheten for en fremtidig styrking av budsjettinstrumentet for konvergens og konkurransekraft utover anslagsvis 17 milliarder euro i neste EU-langtidsbudsjett (MFF2021-27).

I et brev fra Eurogruppens formann, Mario Centeno til formannen for eurotoppmøtene, Charles Michel, trekker han frem at følgende:

a) reformen av ESM er ment å videreutvikle institusjonen for å styrke robustheten og kapasiteten til å håndtere kriser i euroområdet. Det blir satt et nominelt tak for ESMs utlån (i egenskap av å være det offentlige sikkerhetsnettet) til SRF (bankunionens felles krisehåndteringsfond for banker). Spørsmålet om å fremskynde etableringen av det offentlige sikkerhetsnettet fra utgangen av 2023 vil bli vurdert i 2020. Han pekte videre på at Eurogruppen er prinsipielt enig om å innføre «single-limb» i klausuler om kollektiv handling (CACs) ved utstedelse av statsobligasjoner fra 2022 med forbehold om ferdigstilling av nasjonale prosedyrer. Centeno uttrykte i brevet optimisme mht. å kunne signere en endringsavtale om ESM-traktaten tidlig i 2020.

b) Eurogruppens formann la vekt på betydningen av å ferdigstille bankunionen med risikodeling, finansiell stabilitet og økonomisk vekst. Risikoreduksjon og ferdigstilling av en felles innskuddsgaranti for bankinnskudd på under 100 000 euro (EDIS) er her sentralt. Eurogruppen har derfor bedt høynivågruppen som har arbeidet med disse spørsmålene, om å fortsette med sikte å jevnlig rapportering fremover.

c) Centeno viser til at Eurogruppen i oktober 2019 var blitt enig om de sentrale elementene i et budsjettinstrument for konvergens og konkurranseevne. I enigheten i EU27 er det åpnet for vurdering av en mellomstatlig traktat, som kan gi mulighet for høyere beløp og egne inntektskilder på frivillig basis. Eurogruppens arbeidsgruppe arbeider videre med problemstillingene på teknisk nivå.

Eurotoppmøtet 13. desember vedtok følgende uttalelse:

- arbeidet i EU27 med en tettere økonomisk og monetær union ble ønsket velkommen.
- Eurogruppen ble bedt om å ferdigstille ESM-reformpakken.
- Eurogruppen fortsette arbeidet på bred basis med ytterligere å styrke bankunionen.
- Eurogruppen ble bedt om å komme raskt opp med hensiktsmessige løsninger for finansiering av et budsjettinstrumentet for konvergens og konkurransekraft i tråd med Eurogruppens prinsippene i oktober, med sikte på å møte ambisjonene for konvergens og konkurransevne.
- Fremdrift innenfor de ovennevnte områdene vil også bidra til å styrke euroens internasjonale rolle i tråd med EUs økonomiske og finansielle styrke.

Eurotoppmøtet vil komme tilbake til alle problemstillingene senest i juni 2020.

F.v.: President i Den europeiske sentralbanken, Christine Lagarde, og Finlands statsminister Sanna Marin under Euro-toppmøtet 13. desember 2019. (Foto: Det europeiske råd)

Nærmere om eurobudsjettet

Eurogruppen kom 9. oktober til enighet om de sentrale elementene i et eurobudsjett. Dette gjelder følgende:

Styresett

Utgangspunktet er at medlemslandene bestemmer de overordnede kjørereglene, mens Kommisjonen administrerer budsjettinstrumentet. Dette skal gjøres på følgende måte:

- Prosessen starter med en diskusjon om strategiske prioriteringer i et eurotoppmøte og i Eurogruppen. På dette grunnlag utarbeides en såkalt styrket² anbefaling for euroområdet som omfatter de strategiske prioriteringene for budsjettinstrumentet for konvergens og konkurransekraft.
- Medlemsstatene skal deretter i løpet av våren hvert år fremme forslag til pakker med reformer og investeringer knyttet til de nasjonale reformprogrammene, som utgjør en del av syklusen for politikksamordning i det europeiske semesteret.
- Eurogruppen vil vurdere reform- og investeringspakkene basert på Kommisjonens foreløpige anbefalinger, som tar hensyn til de generelle anbefalingene for den økonomiske politikken i euroområdet og de særskilte anbefalingene det enkelte land fikk i juli året før. På grunnlag av Eurogruppens vurderinger vil Kommisjonskollegiet godkjenne det enkelte lands pakke og tilhørende beløp.

ERM II-landene skal få delta i Eurogruppens møter om budsjettinstrumentet. Disse landenes synspunkter skal i størst mulig grad tas hensyn til.

Finansiering

- Størrelsen på budsjettinstrumentet for konvergens og konkurransekraft vil bli vedtatt som en del av EUs langtidsbudsjett (MFF 2021-27 og senere MFF-er).
- I tillegg vil det bli lagt inn en aktiveringsklausul som gjør det mulig å gå lenger enn i første kulepunkt på et senere tidspunkt. I så fall er det nødvendig med en mellomstatlig avtale (IGA). Eurogruppens arbeidsgruppe vil fortsette drøftingene om en IGA. I oppsummeringen står det at denne skal legge fram en rapport om behovet, innholdet, modalitetene og størrelsen på en IGA i tide til at en endelig beslutning kan tas i forbindelse med MFF. Rådets juridiske tjeneste har bekreftet at deltakelse i en ev. IGA skal være frivillig for medlemslandene.

Tildeling og modulering

---

2 Man bruker uttrykket «styrket» i denne sammenhengen fordi anbefalingene her er koblet med budsjettmidler.

- For minst 80 pst. av midlene som skal tildeles under budsjettinstrumentet for konvergens og konkurransekraft, skal fordelingsnøkkelen være basert på befolkning og inversen av BNP per innbygger (dvs. mer til land der konvergensbehovet er størst). For denne andelen skal det enkelte medlemsland få tilbake minst 70 pst. av innbetalt beløp i form av tiltak under instrumentet.
- De resterende inntil 20 pst. skal kunne fordeles mer fleksibelt mellom medlemslandene for å svare på spesifikke utfordringer. Dette skal være til særlig ambisiøse pakker med reformer og investeringer på prioriterte områder for hele eurområdet.
- Mottakerland av midler under ordningen skal betale en egenandel på 25 pst. Samfinansieringsraten kan halveres ved alvorlige økonomiske tilbakeslag (slik dette er definert i Stabilitets- og vekstpakten). Denne fleksibiliteten vil beskytte investeringer når de er på det mest nødvendige. Erfaringer viser at investeringer blir kuttet først i nedgangskonjunkturer. Spørsmålet om reduksjon av egenandelen skal behandles på en forutsigbar og transparent måte av Kommisjonen etter drøfting i Eurogruppen.
- Eurobudsjettet legger beslag på en del av langtidsbudsjettet som alle EU-landene bidrar finansielt til. Dette skal ikke-eurolandene bli kompensert for. Disse landene kan således velge mellom å delta i et eget, målrettet instrument for fremme av konvergens og reformer innenfor MFF-taket eller få refundert sin andel av kostnaden ved ordningen. Konvergens- og reforminstrumentet skal gi finansiell støtte til strukturreformer i land med lavere BNP per innbygger enn gjennomsnittet i eurområdet for å gjøre disse bedre rustet for euromedlemskap. Sverige og Danmark vil naturlig velge å få «rabatt» på innbetalingen.

Den europeiske stabilitetstraktaten (ESM-traktaten)

ESM-traktaten kan anses som del av den øverste delen av hierarkiet i eurolandenes arbeid med den økonomiske og monetære union (ØMU). Gjennom ESM er det etablert ulike krisefinansieringsmekanismer for eurolandene med mål om å styrke ØMU og euroen som internasjonal valuta. Eurogruppen i EU27-format kom i desember til prinsipiell enighet om elementene i reformen av ESM-traktaten og berørt regelverk. Dette omfatter 1) at ESM som offentlig sikkerhetsnett skal kunne låne inntil 68 milliarder euro til SRF (bankunionens felles krisehåndteringsfond under bankunionen), 2) effektivisering av ESMs forebyggende instrumenter, 3) styrke ESMs rolle i overvåkingen av medlemsland i forbindelse med utlån og 4) inkludere muligheten for såkalte "single limb" i klausuler om kollektiv handling (Collective Action Clauses – CAC) ved utstedelse av statsobligasjoner. Det gjenstår imidlertid å gjennomgå juridiske uklarheter før pakken er på plass.

Arbeidet med endringer i ESM-traktaten

Eurogruppen kom til politisk enighet om hovedelementene i endringene i ESM-traktaten i desember 2018 og juni 2019. Eurotoppmøtet i juni i år ba Eurogruppen ferdigstille de juridiske tekstene i revisjonen av traktaten og andre berørte rettsakter innen desember 2019.

Den politiske enigheten omfatter følgende elementer:

- ESM skal være offentlig sikkerhetsnett for SRF (krisehåndteringsfondet for bankunionens banker) gjennom en kredittlinje svarende til 1 pst. av euroområdetets garanterte innskudd (anslagsvis 55-60 milliarder euro ved oppstarten). Sikkerhetsnettet skal være på plass senest innen utgangen av 2023. Enigheten omfatter også betingelser for lån til og tilbakebetaling fra SRF.
- Effektivisering av ESMs forebyggende instrumenter. Kriteriene for å få tilgang til den forebyggende kredittlinjen (precautionary conditioned credit line – PCCL) skal gjøres mer transparente og forutsigbare. For å motta kreditt fra PCCL må vedkommende land ha bærekraftig statsgjeld, ikke være i prosedyren for hhv. for store budsjettunderskudd eller makroøkonomiske ubalanser. PCCL opphører dersom disse kriteriene ikke lenger oppfylles, og det kan bli aktuelt å gå over til utvidet kredittlinje (enhanced conditioned credit line – ECCL) under forutsetning av at den økonomiske og finansielle situasjonen fortsatt vurderes som sunn. Hvis ikke dette er oppfylt, blir landet tilbudt et fullt makroøkonomisk tilpasningsprogram.
- Det er bred enighet om å styrke ESMs rolle i overvåkingen av medlemsland i forbindelse med utlån. Det utarbeides en avtale mellom ESM og Kommisjonen om det fremtidige samarbeidet. ESM skal også få tilgang til informasjon for å kunne beregne SRFs tilbakebetalingskapasitet dersom det er aktuelt å bruke sikkerhetsnettet.
- Det siktes mot at ESM-traktaten skal inkludere muligheten for såkalte "single limb"³ i klausuler om kollektiv handling (Collective Action Clauses – CAC) ved utstedelse av statsobligasjoner innen 2022. Dette vil redusere risikoen for at en minoritet blant kreditorene (såkalte holdouts) kan unnlate å delta i en foreslått restrukturering. Det kan også være aktuelt å benytte ESM som tilrettelegger i dialogen mellom medlemsland og private kreditorer.

Eurogruppen kom 4. desember til prinsipiell enighet om elementene i reformen av ESM-traktaten og berørt regelverk. Dette omfatter retningslinjen for sikkerhetsnettet (Backstop Guideline), betalingen ved utløsning av sikkerhetsnettet (the Pricing Guideline), tre guvernørrådsbeslutninger (Board of Governors resolutions), endret retningslinje for de forebyggende instrumentene (Guideline on Precautionary Financial Assistance) samt referansevilkår og forklarende merknad om klausuler om kollektiv handling (CACs).

---

³ Ved innføring av «single limb» vil man ha en felles beslutning om restrukturering av gjelden – og ikke for hvert enkelt verdipapir.

Når det gjelder størrelsen på ESMs sikkerhetsstillelse for krisehåndteringsfondet for banker (SRF), som er fastsatt til om lag 1 pst. av garanterte bankinnskudd i euroområdet, ble det enighet om å sette et nominelt tak på 68 milliarder euro. Dette er for å beskytte ESMs lånekapasitet til andre formål, som f.eks. kriseprogrammer for enkeltland. Det er enighet om at ESMs styre skal kunne innlede en evaluering av taket innen utgangen av 2023. En beslutning om å justere taket krever enstemmighet.

Eurogruppen kom også til prinsipiell enighet om modalitetene for en vurdering av om ESMs sikkerhetsstillelse for SRF skal kunne skje tidligere enn ved utgangen av 2023. En ev. fremskynding krever enstemmighet og vil bli vurdert i lys av fremdriften i arbeidet med risikoreduksjon i deltakerlandenes banksektorer. En gjennomgang vil trolig skje i 2020.

Det er også enighet om å endre ESM-traktaten slik at ESMs forløper som eurorådets krisefinansieringsmekanisme, EFSF, lettere kan fusjoneres med ESM. En fusjon skal kunne skje ved å føre tidligere gitte garantier til EFSF over til ESM. Hittil har en slik fusjon kun kunnet skje ved samtidig tilførsel av ny egenkapital til ESM.

Samtidig er det enkelte uavklarte juridiske problemstillinger, som trenger en ekstra runde før alt arbeidet med endringene i ESM-traktaten og tilknyttet regelverk er på plass. I første rekke gjelder dette teksten vedr. klausuler om kollektiv handling (CACs) ved utstedelse av statsobligasjoner fra 2022. Særlig Italia hadde problemer med denne delen.

Under pressekonferansen etter møtet uttalte administrerende direktør i ESM, Klaus Regling, at det er viktig at den meget kompliserte juridiske teksten om CACs ble nøye gjennomgått, herunder av medlemslandenes gjeldsadministrasjon, for å unngå eventuelle utilsiktede misforståelser.

Eurogruppe-formann Centeno antok at de juridiske uklarhetene kan avklares i Eurogruppens møte i januar. Han forventet at endringene i ESM-traktaten kan signeres i løpet av første kvartal 2020.

Deretter starter selve ratifikasjonsprosessen, som involverer eurolandenes nasjonalforsamlinger. Dette antas å ta minst ett år.

Arbeidet med en felleseuropeisk innskuddsgaranti (EDIS)

Arbeidet med EDIS er også omtalt ovenfor under punktet med gjennomgangen av regelverk som fortsatt er til behandling på finansmarkedsområdet. Det er antatt at det gjenstår betydelige mengder avklaringer før EDIS vil komme på plass.

I Kommisjonens opprinnelige forslag for EDIS er det lagt opp til en fullt gjensidig garantiordning for bankinnskudd i bankunionen på inntil 100 000 euro. ECOFIN vedtok i juni 2016 rådskonklusjoner med et veikart for det videre arbeidet med EDIS, herunder om tiltak for risikodeling forutsatt at risikoen reduseres i tilstrekkelig grad. Som følge av manglende fremdrift ble det på toppmøtet i desember 2018 besluttet å etablere en høynivågruppe for å

ferdigstille arbeidet. Høynivågruppen rapporterte første gang til toppmøtet i juni 2019 og har etter det fått forlenget mandat i fravær av politisk enighet om de planlagte mekanismene.

Tysklands finansminister Scholz lansert i november 2019 en plan for å ferdigstille bankunionen gjennom å etablere en felles garantiordning for bankinnskudd. Scholz forslag var basert på et utgangspunkt om at man i stedet for et sikringsfond som dekker innskudd i hele bankunionen, etablerer et gjenforsikringssystem, der EDIS låner ut et oppad begrenset beløp til banksikringsfondet i konkursbankens hjemland etter at sistnevnte fond er brukt opp. Dersom dette ikke er tilstrekkelig, må vedkommende land dekke resten over budsjettet. Som forutsetning for å komme i mål må kapitalkravregelverket for bankene tilpasses, bl.a. ved egne kapitalkrav for bankenes porteføljer av statsobligasjoner. Videre er det forutsatt at andelen misligholdte lån av totale bankutlån i det enkelte land ikke må overstige 5 pst. og at et felles selskapskattegrunnlag med effektiv minimumsbeskatning etableres. Flere av disse elementene er også nevnt i Eurogruppens avtale fra juni 2016 om risikodeling og risikoreduksjon i bankunionen, men det er ikke oppnådd enighet om detaljene. Eurogruppen og høynivågruppen vil fortsette drøftingene i 2020 med utgangspunkt i de ulike skissene.

Foreløpig er den politiske avstanden om detaljene i EDIS stor. For å understøtte arbeidet i høynivågruppen, pågår det parallelt arbeid på teknisk nivå for å avklare en del spørsmål om forholdet mellom EDIS og det øvrige regelverket som gjelder for alle bankene i det indre marked. Det er tett sammenheng mellom det underliggende soliditetsregelverket og krisehåndteringsmekanismene.

I brevet til toppmøtet la Eurogruppen særlig vekt på rapportene fra høynivågruppen om arbeidet som er gjort for bedre risikoreduksjon (misligholdte lån og styrkede kapitalbuffer) i banksektoren i hele det indre marked, som en forutsetning for å komme videre med EDIS.

Eurogruppens formann viste i brevet avslutningsvis til at de har bedt høynivågruppen om å fortsette arbeidet med å finne en løsning for EDIS som alle medlemslandene kan slutte seg til, og at de vil komme tilbake til eurotoppmøtet med en ny rapport om fremdriften i juni 2020.

Under toppmøtet 13. desember sluttet topplederne seg til Eurogruppens konklusjon om å fortsette arbeidet med EDIS i høynivågruppen og at toppmøtet får en ny rapport om EDIS i juni 2020.

Budsjett

Skrevet av Bjarne Stakkestad, Finansdepartementet

I dette avsnittet gis en presentasjon av status i forhandlingene om en ny flerårig finansiell ramme (MFF 2021-27) for pengebruken over EUs årlige budsjett i neste syvårsperiode. Dette omtales også som EUs langtidsbudsjett.

I tillegg er det en omtale av behandlingen av EUs budsjett for 2020, som er siste år i inneværende budsjettssyklus.

EUs langtidsbudsjett (MFF 2021-2027)

Forhandlingene om MFF 2021-27 er vanskelige. Medlemslandene står langt fra hverandre både når det gjelder rammenes totale størrelse og om fordelingen på utgiftskategorier. Det finske EU-formannskapet har i løpet av høsten 2019 etablert en såkalt forhandlingsboks med en total ramme på 1,07 pst. av EU27s BNI.

Forhandlingsboksen ble presentert under EUs toppmøte i desember 2019. EUs stats- og regjeringssjefer ba president i Det europeiske råd, Charles Michel, fortsette forhandlingene med sikte på å komme til enighet. MFF-en må vedtas med enstemmighet i Rådet etter samtykke fra Europaparlamentet.

Bakgrunn

Kommisjonen presenterte 2. mai 2018 forslag til flerårige finansielle rammer (MFF) for perioden 2021-2027. Detaljerte regelverksforslag for de forskjellige sektorprogrammene ble fremmet senere i mai og juni samme år.

Samlet utgjør Kommisjonens forslag 1 134,6 mrd. euro (2018-priser) i forpliktelsesbevilgninger (tilsagnsfullmakter) og 1 104,8 mrd. euro i betalingsforpliktelser for syvårsperioden. Dette tilsvarer hhv. 1,11 og 1,08 pst. av EU27 bruttonasjonalinntekt (BNI). Kommisjonens forslag til den flerårige finansielle rammen innebærer en markant dreining fra de store budsjettområdene landbruk og samholdighet til økt vekt på indre og ytre sikkerhet, miljø, forskning, utdanning, digitalisering og andre tiltak for å styrke konkurransekraften.

Kommisjonen foreslår også å innføre nye inntektskilder: en andel av det ennå ikke vedtatte felles selskapsskattegrunnlaget, innbetaling basert på vedkommende lands generert mengde ikke materialgjenvunnet plast og en andel av inntektene ved salg av klimakvoter. Disse kommer i tillegg til dagens inntektskilder og skal utgjøre 12 pst. av EU-budsjettet. Dessuten foreslår Kommisjonen en forenkling av dagens merverdiavgiftsbaserte inntekter. Rabattene på innbetalingene fra en del store nettobidragstere er foreslått faset ut over fem år fra 2021.

MFF2021-2027 vedtas med enstemmighet i Rådet etter samtykke fra Europaparlamentet. Som ledd i forhandlingene diskuteres den flerårige finansielle rammen regelmessig i Rådet for allmenne saker og blir med jevne mellomrom forelagt DER (EUs toppmøte).

Behandlingen i Europaparlamentet

Europaparlamentet vedtok i november 2018 sin forhandlingsposisjon om budsjetttrammene i MFF2021-27, som legger opp til et nivå på forpliktelsesbevilgningene på 1,3 pst. av BNI. Europaparlamentet ønsker ikke kutt i bevilgningene til landbruk og samhørighetspolitikken samtidig som det er lagt opp til en enda sterkere innsats til forskning, ungdom samt tiltak for økonomisk vekst og jobbskaping mv. Finansieringen av merutgiftene skal skje gjennom nye egne inntekter. Europaparlamentet vedtok i oktober 2019 en resolusjonen som bekreftet den tidligere posisjonen.

Behandlingen i Rådet

Forhandlingene i Rådet er langt vanskeligere. Det er medlemslandene som må finne inndekning for fremtidige utgifter til EU-budsjettet og som merker endringen i netto overføringene fra EU-budsjettet. Diskusjonene blir særlig vanskelige som følge av at Storbritannia ikke lenger vil bidra med en betydelig netto sum til budsjettet.

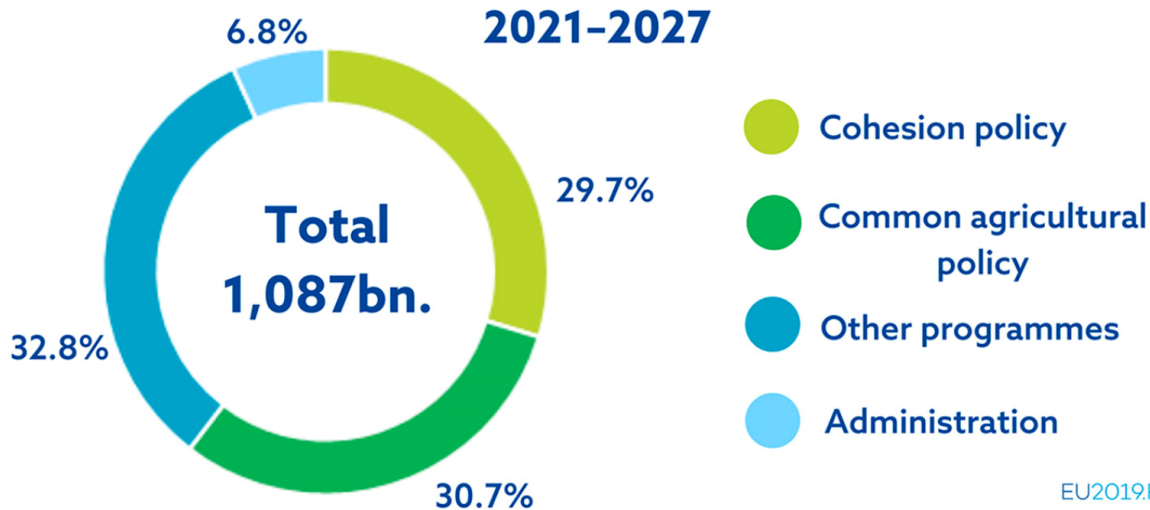
Arbeidet i Rådet har skutt fart under det finske formannskapet. Det er etablert en forhandlingsboks for å forenkle forhandlingene om en felles posisjon. Formålet med forhandlingsboksen er å samle de elementer som mest sannsynlig krever politisk veiledning fra EUs stats- og regjeringssjefer for at Rådet skal kunne bli enig. Se nærmere om MFF-forhandlingene på Rådets [hjemmeside](#).

Forhandlingsboks

I forkant av toppmøtet i desember 2019 la formannskapet frem en forhandlingsboks med tallstørrelser. I denne er tilsagnsfullmaktene satt til 1087,3 milliarder 2018-euro for perioden 2021-27, svarende til 1,07 pst. av EU27s BNI. Betalingsbevilgningene er satt til 1080 milliarder euro svarende til 1,06 pst. av BNI. Den lille forskjellen mellom tilsagnsfullmakter og betalingsbevilgninger indikerer ønske om effektiv utnyttelse av bevilgningene.

Følgende figur viser fordelingen mellom de ulike satsingsområdene i det finske forslaget.

Proposal for Multiannual Financial Framework 2021-2027

I Kommissionens oprinnelige forslag var fordelingen 29,2 pst. til samhørighetspolitikken (Cohesion), 29,1 pst. til landbrukspolitikken, 6,7 pst. til administrasjon og 35,1 pst. til andre programmer. Dette innebærer at Finland i forhandlingsboksen har ført andeler tilbake fra de mer offensive programmene til de to tradisjonelle utgiftskategoriene landbruk og samhørighet.

Endringer i beløp fra Kommissionens oprinnelige forslag i mai 2018 til den finske forhandlingsboksen i desember 2019 er som følger (milliarder euro, 2018-priser):

Tabel 13

Fordelingen af udgiftsreduktioner i det finske formandskabs forhandlingsboks

Mia. euro, forpligtigelser (2018-priser)	Kommissio- nens forslag	Forhandlings- boks	Ændringer ift. Kommissionens forslag	
			Mia. euro	Pct.
1. Indre marked, innovation og digital	166	152	-15	-9 pct.
2. Samhørighed og værdier	392	374	-18	-5 pct.
3. Naturressourcer og miljø	337	347	+10	+3 pct.
4. Migration og grænseforvaltning	31	23	-7	-24 pct.
5. Sikkerhed og forsvar	24	15	-10	-40 pct.
6. Nabolik og Verden	109	103	-6	-5 pct.
7. Administration	76	74	-2	-3 pct.
Samlet udgiftsniveau inden for MFF-lofter	1.135	1.087	-47	-4 pct.
Instrumenter uden for MFF-lofter	26	18	-8	-32 pct.
Samlet udgiftsniveau	1.161	1.105	-56	-5 pct.

Anm.: Forpligtelsesbevillinger

Kilde: Kommissionen MFF-forslag, Formandskabets forhandlingsboks af 2. december, Finansministeriets foreløbige beregninger.

Kilde: EU-Oplysningen, Danmark

Som vi ser, har det finske formannskapet kun foreslått økning til «naturressurser og miljø» (i hovedsak landbrukspolitikken) i absolutte tall sammenlignet med Kommisjonens forslag. Selv om samhørighetspolitikken er økt som andel av totalen, innebærer reduksjonen i samlede bevilgninger at beløpet til dette formål går ned. Størst prosentvis nedgang i det finske forslaget er innenfor områdene sikkerhet og forsvar samt migrasjon og grenseforvaltning.

Indre marked, innovasjon og digital er også klart redusert – med 15 milliarder euro svarende til 9 pst.

Det finske forslaget søker å etablere et kompromiss mellom land som ønsker et mindre budsjett (Tyskland, Sverige, Nederland, Danmark og Østerrike) og andre som ønsker et klart større budsjett samt mellom ulike interesser mht. innretningen av MFF2021-27. En rekke land, særlig i øst og sør, krever at bevilgningene til samhørighetspolitikken og landbruk må bevares eller ev. økes. Landene i nord og vest er for å modernisere EU-budsjettet ved å legge mer vekt på FoU, utdanning og andre tiltak for å bedre EUs konkurransevne.

Finansiering

Det finske formannskapet foreslår innbetaling basert på vedkommende lands mengde med ikke materialgjenvunnet plast og en andel av inntektene ved salg av klimakvoter som nye inntektskilder. De øvrige foreslått av Kommisjonen anses som mindre realistiske.

I forhandlingsboksen legges det opp til at rabattene til store nettobidragster i sin nåværende form avvikles fra 2020, men at det kan gi beløpskorreksjoner for hele perioden 2021-27. Kommisjonen hadde lagt opp til gradvis utfasing av rabattene i løpet av perioden.

Finlands daværende finansminister Mika Lintilä under ECOFIN i oktober 2019. Foto: Det europeiske råd

EUs budsjett for 2020

Basert på Europakommisjonens opprinnelige budsjettforslag og tilleggsforslag samt utgangsposisjonene for forhandlingene i Rådet (noe under Kommisjonens forslag) og Europaparlamentet (godt over Kommisjonens forslag) kom Rådet og Parlamentet 18. november 2019 til enighet om følgende budsjett for 2020:

Headings	2020 EU budget (in € million)	
	Commitments	Payments
1. Smart and inclusive growth	83 931	72 351
- 1a. Competitiveness for growth and jobs	25 285	22 308
- 1b. Economic, social and territorial cohesion	58 646	50 043
2. Sustainable growth: natural resources	59 907	57 905
3. Security and citizenship	3 729	3 685
4. Global Europe	10 262	8 929
5. Administration	10 272	10 275
Special instruments	588	419
TOTAL	168,688	153,563
As % of GNI of EU28	0.99%	0.90%

Kilde: Rådet

Enigheten innebærer en nominell økning i forpliktelsesbevilgningene (tilsagnsfullmaktene = commitments i tabellen over) fra revidert budsjett for 2019 på 1,5 pst., mens betalingsbevilgningene (payments i tabellen over) økes med 3,4 pst. Bevilgningene til de to typene utgiftsoppdelingene er hhv. 0,99 og 0,90 pst. av medlemslandenes samlede BNI. Budsjettet er basert på at Storbritannia vil delta i finansieringen og gjennomføringen av budsjettet for 2020.

I det avtalte budsjettet for 2020 er det enighet om å øke innsatsen innenfor klimarelatert virksomhet, som samlet skal svare til 20 pst. av samlet budsjett i MFF2014-20. Dette omfatter blant annet økte bevilgninger til forskning, infrastrukturinvesteringer innen energi og transport samt miljøprogrammet LIFE.

Etter forliksforhandlingene trakk partene i tillegg frem følgende elementer i budsjettenigheten:

- For å støtte vekst og konkurranseevne er 25,3 milliarder euro (+ 7,9 pst. sammenlignet med 2019) satt av til programmer under utgiftskategori 1a Konkurranseevne for vekst og sysselsetting. Dette omfatter økte bevilgninger til forskningsprogrammet Horizon 2020 (13,5 milliarder euro totalt, + 8,8 pst.), de europeiske satellittnavigasjonssystemene EGNOS og Galileo (1,2 milliarder euro, + 74,8 pst.) og energidelen av Connecting Europe Facility (1,3 milliarder euro, + 35,0 pst.). Det settes videre av 2,9 milliarder euro (+ 3,6 pst.) til Erasmus+ for å støtte ungdomsutveksling.
- Det er avsatt 145 millioner euro til å bekjempe ungdomsledighet i de mest utsatte regionene (Youth Employment Initiative).
- Under områdene knyttet til sikkerhet og migrasjon har fondet Asyl, Migration and Integration blitt tildelt 949 millioner euro til håndtering av migrasjon, inkludert for å støtte medlemslandene i frontlinjen. The Internal Security Fund vil motta 501 millioner euro. Ytterligere finansiering sammenlignet med 2019 vil bli gitt til flere byråer, herunder til flere ansatte i FRONTEX (+191), European Asylum Support Office (+82), Europol (+24) og European Public Prosecutor Office (+10). Eurojust vil motta ytterligere 3,7 millioner euro.
- Virkemidlene i utenrikspolitikken forsterkes for å dekke EUs innmeldte bidrag til Syria under Brussel III-konferansen om Syria og for å bekjempe de viktigste årsakene til migrasjon via Nord-Afrika i EU Trust Fund for Africa.
- Som i 2018 og 2019 har førtiltredelsesmidlene for Tyrkia blitt redusert betydelig sammenlignet med Kommisjonens utkast til budsjett (- 85 millioner euro) som følge av situasjonen mht. demokrati, menneskerettigheter mv. På den annen side er det gitt økte bevilgninger til Vest-Balkan.

EUs budsjett for 2020 ble godkjent av Rådet (utenriksministermøtet) 25. november 2019 før endelig vedtak ble fattet i Europaparlamentet i plenum 27. november 2019.